

EESTI METS

METSA JA JAHINDUSE KUUKIRI

SISU:

Vaatlusi metsakasvatustöödel Voltveti katsemetskonnas. — *K. Salev.*

Valge lepa omapärane vorm Audru metskonnas. — *B. Titsmann.*

Mõnd Inglismaa metsaturust — *N. Küttis.*

Metsapäevad 1935. a. kevadel. — *E. Vester.*

Kutseala.

Jahindus.

Loodusekaltse.

Mitmesuguseid teateid.

1935. 20. AUGUST NR. 8

XV AASTAKÄIK

AD

Akadeemilise Metsaseltsi, Eesti Metsateenijate Ühingu, Eesti Metsaühingute Liidu ja Eesti Metsaülemate Ühingu häälekandja.

Tellimise hind kr. 3.50 aastas, kr. 2.— poolaastas, kr. 1.— veerandaastas, üksiknumber 40 senti. Kuulutuse hind kr. 20.— lehekülg.

Õiendus.

„Eesti Metsas“ nr. 6 — 1935. a. II lhk.
kaanel on juhtunud järgmised trükivead,
mida palutakse lahkesti ära parandada.

Lhk. 195, I veerg: 4. *Picea sitchensis*.

9. *Tilia cordata*.

II veerg 3 rida ülalt: mägivahert.

Lhk. 196, I veerg: 5. *Cornus sanguinea*.

10. *Crataegus sanguinea*.

11. *Daphne Mezereum*.

Lhk. 213, 26 rida: trükitud metsailem, peab
olema metsateadlane.

K. a. sügisel võetakse

Voltveti metsakooli

metsavahtide klassi (1 a. kursus) uusi õpilasi kuni 35 a. vanuseni. Sisseastujad peavad olema teeninud kaitseväes rivi-kohal. Hiljemalt 10. septembriks s. a. tuleb esitada koolijuhatajale tempelmak-sustatud sooviavaldus (1 kr. + 20 snt. igalt lisalt) ühes lisadega: 1) 6 kl. alg-kooli lõputunnistus, 2) karistamatuse tun-nistus, 3) kaitseväe teenistuse tunnistuse kinnitatud ärakiri, 4) jaosk. arsti tun-nistus riigiteenistusse kõlvilisuse kohta, 5) metskonna praktika tunnistus, kui viimane olemas.

Kui soovijate arv tõuseb üle 25, kor-raldatakse nende vahel võistluskatsed matemaatikas, eesti keeles ja loodustea-duses 6 kl. algkooli kursuse ulatuses. Kooli lõpetajatel on eesõigus riigimetsa-vahi kohtade saamisel.

Alfr. Auksmann,

Voltveti metsakooli juhataja.

Voltveti p. ag.

Jahikoerad müüa:

1 iiri setter, emane, 3 a. v., väljaõpeta-tud, 1 inglise setter, 4 kuud v., 1 saksa linnukoer, 3 kuud v., vanemad auhin-natud.

Müüa ka

Leghorni, Rhodes-Islandi, Itaalia ja Fa-verolles tõukanad.

Linnu- ja Koerakasvatus
Sillamäe 68.

EESTI METS

METSANDUSE JA JAHINDUSE KUUKIRI

VÄLJAANDJAD: Akadeemiline Metsaselts. Eesti Metsateenijate Ühing. Eesti Metsäühingute Liit. Eesti Metsäülemate Ühing	Peatoimetaja Prof. O. DANIEL. Tartu, Gustav Adolffi t. 70. Vastutav- ja tegevtoimetaja EDGAR VESTER.	TOIMETUSE ADDRESS: Tallinn, postkast 97. TOIMETUSE ASUKOHT: Tallinn, Lai tän. 39/41, tel. 464-76. POSTI JOORSEV ARVE NR. 155.
---	--	---

XV aastakäik

20. august 1935

Nr. 8

Vaatlusi metsakasvatustöödel Voltveti katsemetskonnas.

Suur osa metsakasvatamisega ühenduses olevatest töödelt Voltveti katsemetskonnas teostatakse metsakooli õpilastega. Õpilased saavad talvekuudel teoreetilise ettevalmistuse metsakasvatuses ja kevadel tegelikule metsakasvatustööle asudes kujutavad nad teadlike ning varsti ka vilunud tööliste rühma. Sellase teadlike tööliste rühma töö on märksa tagajärjekam harilike tööliste

tööst. Harilik tööline teab küll, kuidas istutada või külvata, kuna õpilane-tööline lisaks sellele teab, miks just nii peab taime istutama või seemne külvama. Seetõttu on harilike tööliste töös olles metsavahi alatine järelevalve möödapääsmatu, kuna õpilaste töös olles pole karta, et taimede juured asetatakse sõlme või seeme külvataks kannule.

EMÜ Kärevere osakond.

Mis puutub töökiiruse, siis metsakasvatustöödel pole kiirus niivõrd tähtis kui töö õnnestumine. Ometi on metsakasvatustööd seoses rahaliste väljaminekutega, mille tõttu suur ajakulu suitsutundide, jutuajamiste ja „žaloo-gade“ näol pole lubatav. Nagu iga teise töö puhul, nii ka metsakasvatustöödel võib märgata vilunud töölistegi juures individuaalseid erinevusi (osavus jne.), mille tõttu ühe töölise töösaavutus on märksa suurem teise omast. Kui vaatlusel jälgitakse suurema, vilunud tööliste, rühma tööd, siis üksikud erinevused tasanduvad ja saadakse keskmised vilunud tööliste töönormid.

Metsakoolis metsakasvatuskursuse teoreetilise osa käsitelamisel tuleb õpilasil praktilise tööna koostada eelarveid nii taimeaedade asutamiseks kui ka raiestike uuendamiseks. Tegelikku ellu astudes, tuleb noortel metsnikel samuti metsakasvatustöödeks koostada mitmesuguseid eelarveid. Eelarvete koostajal peavad aga olema kasutada tööde normid. Meil on seni kasutamiseks olnud oma töönormide puududes end. Vene ja Saksa metsakasvatustööde normid, millised leiduvad prof. A. Mathieseni „Metsamehe abiraamatus“, prof. O. Danieli „Metsakasvatuse“ II osas ja „Metsamehe kalender-käsiraamatus 1935“.

Neid töönorme käsitelles võib aga mõnikord jääda hätta, kuna neis mõned andmed puuduvad, mõned jälle sisaldavad liig suurt ajakulu. Näiteks „Metsamehe kalender-käsiraamatu 1935“ järgi kulub 1—2-a. kuusetaimede koolitamisel 100 taime kohta 10—20 naise töötundi (peaks vist olema 1—2 töötundi), metsakooli taimeaias lauaga koolitamisel kulub selleks vaid $\frac{1}{2}$ tundi. Tegelik töö on näidanud mõne teisegi töönormi ebasobivust meie oludes.

Eeltoodud põhjustel ja hra Auksmann'i kaasabil korraldas allakirjutanu Voltveti katsemetskonnas 1934. a. ja 1935. a. kevadel vaatlusi metsakasvatustöödel, kusjuures töölisiks olid metsakooli õpilased ja mõnel juhul ka kohalikud töölisid. Kuna vaatlusi jätkatakse ja lõpp-kokkuvõtted ilmuvad mõne aasta pärast, olgu siin toodud vaid mõned andmed.

1. Kuuse istutamine kün-gastele.

Voltveti katsemetskonnas mitmes kohas madalamatel kuusemaadel (Kõrtsi ja Sauga vahtk.) esineb külma hädaoht, mille tõttu tuleb kuusetaimed istutada küngastele. Künkad valmistatakse sügisel õpilastega praktilise tööna, osa neist valmistatakse kevadel istutamise eel. Küngaste suurus on 30×30 sm või 40×40 sm, kõrgus 15 sm, vahekaugus 1,3—2,0 m. Kungas valmistatakse labidaga, kusjuures sammal künka alt eraldatakse.

Eraldi küngaste valmistamist jälgiti ühisel juhul Sauga vahtkonnas kv. 295, kus töös oli 14 õpilast ja valmistati 500 kungast võsaga kaetud raiestikule, „külmalohku“. Ajauurimuse järgi valmistas keskmiselt 1 õpilane tunnis 24 kungast, kõige kiirem 37 kungast ja kõige aeglasem 16 kungast. Eraldi kungasistutamist varem valmistehtud küngastele on jälgitud 2 juhul.

Esimesel juhul toimus istutamine Sauga vahtkonnas kv. 305, lodumaal, kus künkad olid valmistatud eelmisel sügisel $2,0 \times 1,5$ m vahedega. Istutamas oli 5 naistöolist ja algul 2, hiljem 4 õpilast. Õpilased valmistasid tsilinderpuuriga künkasse augu, kuhu naistöölised istutasid 2-a. kuusesemikuid. Iga õpilane valmistas istutamiseauke 2-le naistöölisele. Istutati vaatluse kestes 980 taime, milleks kulutati 2065 min. (töölisele arvatult). 100 taime istutamiseks kulus 1 töölisel 210 min., s. o. $3\frac{1}{2}$ tundi.

Teisel juhul toimus 3-a. kuusesemikute istutamine Sauga vahtkonnas kv. 295 — võsaga kaetud maal, varem valmis tehtud küngastele, $1,3 \times 1,3$ m vahedega. Töös oli 14 õpil., kes 500 taime istutamiseks kulutasid 1137 min. (ühele õpilasele arvatult). 100 taime istutamiseks kulus 1 töölisel 220 min. = ~ 4 tundi.

Küngaste valmistamist ühes kohe sellele järgneva istutamisega jälgiti kahel päeval.

Esimesel päeval Sauga vahtk. kv. 300 oli töös 3 õpilast ja 5 naistöolist, kusjuures õpilased valmistasid künkaid karusamblaga kaetud maale, 2×2 m vahedega, kuna naistöölised istuta-

sid küngastele sellekohaselt valmistatud „pesadesse“ 4-aast. koolitatud kuuski, kattes mulda samblaga külma kohrutamise tõrjeks. Valmistati 183 küngast ja istutati neile taimed, milleks kulus kokku 1789 min. 100 taime istutamiseks kulus seega 977 min. = ~ 16 tundi.

Teisel päeval oli Sauga vahtk. kv. 294 oli töös 4 õpilast ja 6 naistöolist. 4 õpilast ja 1 naistöoline valmistasid labidaga künkaid 2×2 m vahedega, kuna 5 naistöolist istutasid küngastele „pesadesse“ 4-a. koolitatud kuuski, kattes mulda samblaga. Raiestik oli kaetud tiheda lehtpuuvõsaga, kuhu künkad koridori viisi sisse aeti. Valmistati künkaid ja istutati 591 taime, milleks kulus aega 3850 min. 100 taime istutamiseks kulus seega 651 min. = ~ 11 tundi. Nagu näeme, kulus 100 taime istutamiseks esimesel päeval 5 tundi enam aega, mis on tingitud raskematest töötamistingimustest (karusamblaga läbikasvanud maa).

2. Mätta alla (klapp-) ja längistutamine.

Voltveti katsemetskonnas on viimasel ajal hra Auksmanni algatusel kasutatud kuusetaimede istutamisel kaht mujal seni vähe kasutatud istutamisevõtet, nimelt koolitatud kuusetaimede istutamine mätta alla (klapp-istutamine) ja 2-aastaste seemikutega längistutamine (vt. Metsamehe kal.-käsiraamat 1935. a., lhk. 79). Käesoleval kevadel jälgiti ajakulutust nimetatud istutamiseviiside kasutamisel kahel juhul.

Mätta alla istutamisel Sauga vahtk. kv. 284 oli töös 3 paari metsnike klassi õpilasi, kusjuures üks eraldas labidaga mätta 3-st küljest, mille alla teine istutas 4-a. koolitatud kuusetaimede. Taimede vahed $1,2 \times 1,2$ m. Töö teostati III bon. niiskel kuuseraiestikul, kus juuri oli õige rohkesti. Vaatlusaja keskes istutati 310 taime, milleks kulutati aega 580 min. 100 taime istutamiseks kulutati keskmiselt 187 min. = ~ 3 tundi (1. paar 182 min., 2. paar 172 min., 3. paar 214 min.).

2-aastaste kuuseseemikute längistutamine teostati Kõrtsi vahtkonnas kv.

257, kus töös oli 12 paari õpilasi. Üks õpilasist tegi labidaga kaldlõhe mullasse ja teine õpilane asetas taime juured sellesse lõhesse. Taimede vahekaugus $1,0 \times 1,0$ m. Istutati 1500 taime ja kulutati selleks 1422 min. 100 taime istutamiseks kulus ligi 100 min. Ajakulu on kaunis suur, kuna taimi istutati endise kultuuri täiendamiseks, pealegi tuli igale taimele puupulk juure asetada.

3. Männitaimede istutamine.

Männitaimi istutatakse Voltveti katsemetskonnas mitmel viisil. 2-aastasi männitaimi istutatakse kiillabidaga ja längistutamise teel (viimane viis pole männitaimede puhul annud nii häid tulemusi kui kuuseseemikute puhul). 3-aast. männitaimi istutatakse labidaga valmistatud aukudesse käsitsi, kusjuures paaril korral kõhnadel liivamaadel on kasutatud ka taimede istutamist kummutatud mullasse. Viimasel juhul tuleb järgmisest august saadav muld asetada ümberpöörduvalt eelmisele auku. Sellesse kummutatud mullasse istutatakse männitaim. Kõige uuema viisina kasutati käesoleval kevadel 3-aast. männitaimede istutamisel liivamaadel hra Auksmanni võtet. Istutamiskohal 3-st küljest vajutatakse labidas üleni maasse, siis vajutatakse neljandast küljest labidas kaldu maasse ja tõstetakse mätas august välja. Tekkinud labidasügavusse auku, kaldpinna vastasserva, asetatakse männitaim, lastakse mätas auku tagasi ja vajutatakse muld jalaga kinni. Viimase viisi heaks küljeks on juurte korralik asetamine ja kindlam mulla kinnisurumine.

Ajakulutust 2-a. männitaimede istutamisel kiillabidaga jälgiti käesoleval kevadel Kutsiku vahtk. kv. 203, kus töös oli 3 paari õpilasi. Istutamine toimus 1931. a. männiraiestikul, osalt soosamblakattega maal. Tööriistadeks olid õhukesed raudpidemega kiillabidad, taimede vahekaugus $1,2 \times 1,2$ m. Istutati 810 taime, milleks aega kulus 1080 min., seega 100 taime istutamiseks kulus aega 133 min. = ~ $2\frac{1}{4}$ tundi. Suur ajakulu on seletav asjaoluga, et istutamine toimus

samblaga läbikasvanud maal, kus taime juurte korralik lõhesse asetamine nõudis palju aega.

Männitaimede lüngistutamise kohta puuduvad ajamärkimise andmed. Mullakummutamise ja käsitsi istutamise kohta on kahel korral tehtud vaatlusi. Kutsiku vahtk. kv. 203 jälgiti kahe õpilase tööd kummutatud mullaga istutamisaukude valmistamisel, kusjuures 126 augu valmistamiseks kulus 191 min., seega 100 augu valmistamiseks kulub 150 min. = $2\frac{1}{2}$ tundi. 183 männitaimede (3-a.) istutamiseks samadesse aukudesse kulus aega 468 min., seega 100 taime istutamiseks kulus 255 min. Kokku 100 istutamisaugu valmistamiseks ja neisse taimede istutamiseks kulus $150 + 255 = 405$ min. = $6\frac{3}{4}$ tundi.

Kutsiku vahtk. kv. 198 istutati labidaga tehtud aukudesse 3-a. *Pinus Murrayana* mände liivasele maale. $1,5 \times 1,5$ m vahedega. Töös oli 2 paari õpilasi, kel 100 taime istutamiseks kulus kokku aega 268 min. = $4\frac{1}{2}$ tundi.

Varem kirjeldatud hr. Auksmani võtet kasutati käesoleval kevadel Kaagipõllu vahtk. kv. 187 3-a. männitaimede istutamisel liivasele maale. 24 õpilast istutas 21 minuti kestes 613 taime, seega 1 õpilane kulutab aega 100 taime istutamiseks 82 min. = $\sim 1\frac{1}{3}$ tundi. Viimase viisi juures on peale juurte korralikuma asetuse ja mulla kinnisurumise ka töökiirus suurem kui eelmise tööviisi puhul.

4. Taimeaiatööd.

Taimeaiatöödest on seni jälgitud maa ümberkaevamist kahe labida sügavuselt (kummutamist), maapinna tasandamist ja peenrate sissetallamist ning 2-a. kuusesemikute koolitamist koolitamislauaga (Vt. Eesti Mets nr. 4 — 1934).

Kummutamisele tuli kooli taimeaias 2 a. seisnud sööt, mis eelmisel sügisel oli ümber küntud. Maa oli tihedasti läbi kasvanud orasrohujuurtega. Esimesel päeval oli kummutamistöös 12 õpilast, kes 298 m² kummutamiseks ja rohujuurtest puhastamiseks (labidate, harkide ja rehadega) kulutasid 4979

min. ühele õpilasele arvatult. 100 m² maapinna kummutamiseks ühel õpilasel kulus 27,8 tundi = ~ 28 tundi. Kui arvestada 5-e kiirema õpilase tööd, siis 100 m² kummutamiseks enne lõunat kulus $27\frac{1}{2}$ tundi ja pärast lõunat 25 tundi.

Järgmisel päeval jätkati sama tööd 13 õpilasega, kes 294 m² maapinna kummutamiseks kulutasid kokku 3725 min. 100 m² maapinna kummutamiseks kulus 1 õpilasel 1265 min. = ~ 21 tundi.

Järgnevalt sama maa-alat tasandati rehadega, puhastati kividest, ning tallati peenravahed nõõri järgi sisse. Metsakooli taimeaias ei kaeveta peenravahesid labidaga sisse, vaid tallatakse nõõri järgi. Peenar jääb seega madalaks ja pole karta maapinna kuivamist. Nimetatud viisi peab eriti soovitama liivamaadel, kus kuivamishädaoht on suur. Mitmeski metskonnas patustatakse selles suhtes ning peenrad tehakse kõrgeks nagu kurgipeenrad.

Peenrate tasandamisel oli töös 13 õpilast, kusjuures 100 m² maapinna tasandamiseks ja peenravahed sissetallamiseks kulus 9 tundi ühele õpilasele arvatult.

Kaheaastasi kuusesemikuid koolitatakse metsakooli taimeaias 1933. a. kevadest alates koolitamislauaga, mille kirjeldus ilmus E. Metsas nr. 4 1934. a. Tööaja uurimisel võeti vaatluse alla 3-mehelise õpilasrühma töö kahel järgneval päeval.

Esimesel päeval koolitati valmispeenraile varem väljavõetud 2-a. kuusesemikuid 2434 taime, milleks kulus 741 min., seega 1 õpilane koolitab 1 tunniga 197 taime = ~ 200 taime.

Teisel päeval koolitati 2409 taime, milleks kulus 753 min., seega 1 õpilane koolitab 1 tunniga 192 taime = ~ 200 taime. 10-tunnilise tööpäeva kestes võiksid vilunud töölisel koolitamislauaga koolitada 2000 kuusesemikut mehe kohta päevas, milline norm on tublisti suurem prof. Danieli „Metsakasvatus“ II osa lisas toodud tőonormist (1000 2-a. kuusesemiku koolit. kulub 0,8—1,8 t.-p.).

Taimeaiatöödest on käesoleval kevadel jälgitud ka 4-a. koolitatud kuuskede väljavõtmist ja lugemist sadade viisi,

kusjuures selgus, et 1 õpilane suudab 1 tunniga kaevada välja ja lugeda 160 taime.

Teistest taimeaiatöödest on uurimise all ja osalt tegemata vaatlused lehtpuude koolitamise, külvide ja korrashoiu kohta.

Sellega lõpetan eeltoodud lühikesed märkmed metsakasvatustööde kohta Voltveti katsemetskonnas. Oleks soovitatav, et see noorem metsameeste pere, kes siin on omandanud praktilisi oskusi

metsakasvatuse alal, aeg-ajalt oma töövõtteid ja töökorraldust ajauurimisega kontrolliks ja tulemustest lgp. „Eesti Metsa“ veergudel kirjutaks. Mõne aasta kestes saaksime nii suurearvulise tähelepanekute kogu, mis on pärit mitmesugustest töötamisoludest ja mis kergendaks selle metsamehe tööd, kes kord asub meie metsakasvatustööde normide koostamisele.

K. Salev, Voltvetis.

Valge lepa (*Alnus incana*) omapärane vorm Audru metskonnas.

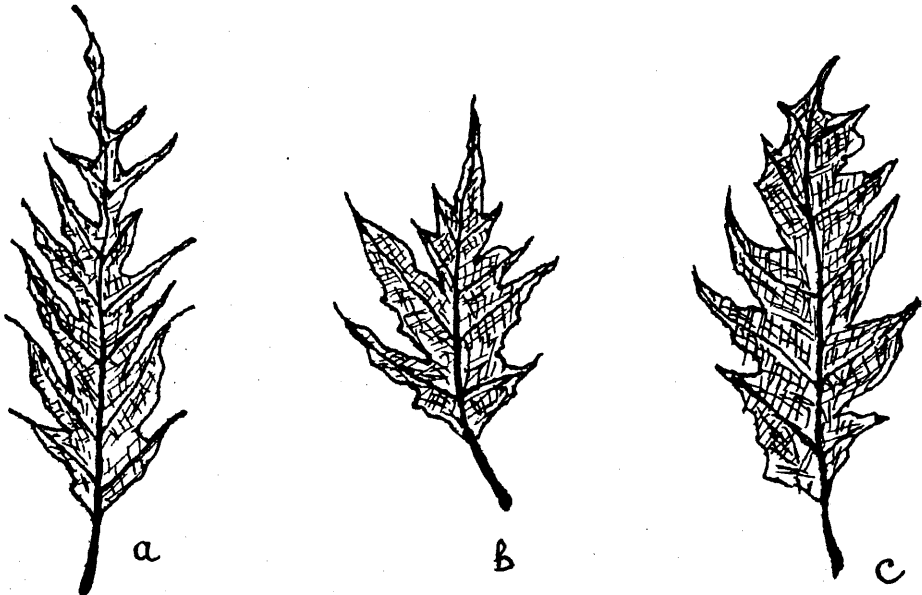
B. Tiismann.

Tänavu juulikuus oli mul juhus leida Audru metskonnas Vanaküla vahtkonnas kvartaalil 9 kuuse-lehtpuu loomulik uuenduses valge lepa juurevõsa (nähtavasti ühest juurest), mis erineb tavalisest valgest lepast ja lepavõsast selle poolest, et ühel-samal kasvul osa lehti omab hästi väljakujunenud *f. pinnatifida* lehe kuju peaaegu kesksooneni ulatuvate lehe sämbudega (v. joonis a), osa on vahepealseid hariliku valge lepa *f. pinnatifida* lehe vahel (v. joonised b ja c), kuna osa on tüübilised

valge lepa lehed. Alul arvasin, et lehtede omapärane kuju on tingitud mõnest insekti-vigastusest, kuid lähemal vaatlusel selgus, et vigastusi ei ole.

Lõhislehelisi leppi on Eestis leitud varem (v. A. Üksip. Lõhislehelise lepa leiust Eestis. „E. Loodus nr. 4 — 1934, lk. 89); käesolev leid on aga huvitav selle poolest, et ühel-samal võsal esineb mitmekujulisi lehti.

Leiukohas on kuuse uuenduse seas ja peal ka suuremaid (15—20-aastasi) leppi, kuid nende lehed omavad hariliku

Lehevorme Audru-Vanaküla valgeleppadel.

valge lepa lehe kuju; sama kuju on ka üle terve selle metsaosa leiduval madalal juurevõsal, välja arvatud kõnesolev, nähtavasti ühest juurest tekkinud, võsa, mille kõrgus on alla 1 meetri.

Leiukoht asetseb Vanaküla metsavahi juurest samanimelisse külla viiva tee läheduses ja asjast huvitatuile võib koha näidata kätte Vanaküla metsavaht hra Aadu Tamm.

Mõnd Inglismaa metsaturust.

N. KÜTTIS.

Kui välisturu nõudmised metsamaterjalide järele on vähenenud, siis tuleb otsida põhjust suuremast maailma puumaterjalide importmaast — Inglismaast, kuhu ka meie puumaterjalide eksport 80%⁰-lise osana on leidnud tee.

Käesolevas kirjutuses tutvume lühidalt selle suure eksportmaa metsakaubandusega ja selle organisatsiooniga.

Inglismaa on olnud alati kõikide maa-de suurimaks välisturuks ja samal ajal, olles kiire orienteeruma ja sõltumatu kapitalilt enam kui ükski teine puumaterjalide eksportriik, on ta olnud eriti soodsaks turuks väikestele riikidele (meilt umbes 80% kogueksportist), kes oma aastatoodangu vähesuse ja muutlikkuse tõttu pole olnud suutelised kindlustama endale pidevaid turge teistes riikides. Mitte eriti suure maa-ala ega ka äärmiselt tiheda rahvaarvu poolest, vaid just oma elava ehitustegevuse ja ärielu tõttu, olles samal ajal metsavaeseim maa maailmas, on Inglismaa asetatud paratamatult olukorda, mis sunnib teda enam kui 90% kogu oma tarvisminevast puumaterjalist ostma välisvõi asumaa turgudelt. Ka rahasummad, mis maksetud mõnel aastal puumaterjalide eest, küündides £ 50.000.000 piiresse, näitavad küllaldaselt, kui suurt nalga tunneb see maa puu järele. Tänu inglase suurele puumaterjalide tarvidusele on Inglismaa ka neil aegadel, kus teiste riikide turud on võimetud midagi ostma ja kus üleproduktiooni tont on tõsiselt ähvardamas, jäänud alatiseks kaubatarvitajaks.

Inglismaale veetavad määratu suured puumaterjalide hulgad annavad tööd ja tegevust nii paljudele tuhandetele.

Pole raske leida tegevusalasid, millised vajavad puumaterjaale. Säärasena võiks nimetada esijoones hoogsat ehitustegevust. Terve Inglismaa ehitab, lammutab ja jälle ehitab. Linnad on laiitanud end ehituste näol ääremaadele ja kesklinnades on sagedased tervete kvartalide ümberehitused. Suured puumaterjalide tarvitajad on ka söekaevandused, mööblitööstused, tänavasillutus, tihe raudteevõrk ühes vaguniehitustega j. n. e., ning äsjamöödunud Inglise kuninga Georg V juubelirongkäiguks ehitatud barrikaadid tarvitasid ehitamiseks rohkem materjaale kui seda suudavad eksporteerida mõned väikesed riigid kogu aasta jooksul. Üheks suuremaks puumaterjalide sisseveo põhjuseks on Inglismaa metsavaesus.

Olemasolevatest puutagavaradest oleksid nimetamisväärsed ainult mõned lehtpuumetsad, mille saadused rahuldavad ainult osaliselt lihtsamaid majapidamistarbeid. Inglise ei tunne suurt huvi metsaasjanduse vastu, sest golfiväljad legendikena ja võsastikud jahikohtadena annavad palju paremat sissetulekut ega nõua palju korrashoiukulusid. Ka suur puumaterjalide pakumine välisriikidest kõrvaldab selle tarviduse iseenesest.

Enamik Suur-Britannia puumaterjalide sisseveost koosneb okaspuu puumaterjalidest. Inglise turutarvidus mainitud materjalidele määrab ära kogu maailma okaspuumaterjalide turukonjunkturi, ja et selle artikliga on tihedasti seotud kõik põhjamaad, siis poleks üleaarne tutvuda juuresolevate andmetega.

Saetud okaspuumaterjaalide sissevedu (ligikaudne) Inglismaale standardeis.

Juure arvatud hõveldatud materjaalid.

	1912	1925	1932	1933	1934
Soome	200.000	445.000	385.000	557.000	636.000
Rootsi	360.000	400.000	350.000	445.000	420.000
Vene	*)680.000	285.000	467.000	365.000	396.000
Norra	94.000	88.000	48.000	34.000	32.000
Läti	—	53.000	77.000	113.000	109.000
Eesti	—	42.000	13.000	34.000	64.000
Poola ühes Danzigiga	—	75.000	64.000	160.000	185.000
Kanada	240.000	—	77.000	207.000	410.000
U. S. A.	125.000	—	43.000	48.000	43.000
Teised riigid	43.000	332.000	14.000	34.000	43.000
Kokku:	1.742.000	1.720.000	1.538.000	1.997.000	2.338.000
Kogu maailma import samal ajal	5.400.000		3.860.000	4.600.000	5.050.000

*) (Juure arvatud Eesti, Läti, Leedu ja osa Poola ekspordist, mis kogusummas ulatus 200.000 std.)

Et Suur-Britannia juba varematal aegadel oli suureks puumaterjaalide tarvitajaks, seda näeme juuresolevast tabelist. Oma 1.742.000 std. aastatarvitusega 1912. a. võttis ta enda alla ühe kolmandiku kogu maailmaturust. Hilisematel aegadel Suur-Britannia tarvidus okaspuumaterjaalidele pole teinud eriti märgatavaid muudatusi, kuid asjaolu, mida võiks alla kriipsutada, oleks, et tema osatähtsus maailmaturul on tõusnud ja et tarvidus oli möödunud aastal juba 46% kogu maailma tarvidusest. Kui siia juure arvata veel kõvade lehtpuude liigid, milliseid impoteeritakse Inglismaale väga rohkesti, siis võiks täie kindlusega arvata Inglismaad poole maailma puu tarvitajaks.

Toodud tabelist selgub, et Kanada eksport Inglismaale on märgatavalt tõusnud. Kuigi mainitud materjaalide veokulu Inglismaale on umbes kolm korda kallim kui seda on vedu Balti merest, saavad Kanada materjaalid kui Inglismaa asumaade produktid tollivaba sisseveo (teistel tuleb tollina maksa 10 kuni 15% materjaalide koguväärtusest). Oma 400.000 std. aastatoodanguga on nad kõvaks võistlejaks põhjamaadele. Et Kanada materjaalid kuuluvad Inglise turul teise järgu materjaalide hulka, ja et samasse kuuluvad ka L.-Soome, L.-Rootsi ja Balti riikide materjaalid, siis on need materjaalid kõvaks võistlejaks eriti meie okaspuumaterjaalidele

Võiks arvata, et puuproduktidega on seotud Inglismaal miljoneid inimesi, kuid

pole mitte väike arv neid, kes puukaubandusega on seotud otseselt. Inglismaal on tegev puukaubanduse alal rohkem inimesi ja ettevõtteid kui ühelgi teisel iseseisval kaubandusalal. Sama võiks ütelda puukaubanduse mitmejärguliste vaheastmete kohta, millised on võtnud enda ülesandeks toimetada materjaale välisturult tarvitajateni. Peatudes seesuguste vahelttalitajate ettevõtteil peaks esimeses järjekorras peatuma puumaterjaalide agendi juures. Agent on puumaterjaalide ekspordööri seaduslikuks esindajaks Inglise turul. Oma ülesandesse astub ta ekspordööri nõusolekul. Oleks raske kujutada ette, et ekspordöör ise peaks olema pidevalt ühenduses materjaalide ostjatega-importööridega, sõlmima nendega enda algatusel lepinguid j. n. e. Samuti oleks raske tal jälgida pidevalt turu seisukorda, üksikasjalisi materjaalide nõudeid j. n. e. Kõigest sellest aitab üle agent, kes on oma ekspordööriga pidevas ühenduses. Olulisimaks agendi ülesandeks oleks ka n. n. del credere ülekande tehingu toimetamine. Teatavasti on metsakaubanduses tegu suuremate väärtustega. Säärasel juhul oleks ekspordööril sagedasti raskusi, saades tasu oma materjaalide eest nii, nagu see on nähtud ette tänapäevases maksimikorras, kus maksmine materjaalide eest toimub harilikult neli kuud hiljem. On harilikuks nähtuseks, et välisturul asuv ekspordöör ei tea vähimatki materjaalide ostja maksuvõimest, ja säärasel juhtumil

oleks tal raske leppida niisuguse pika maksutähtajaga. Sel juhtumil aitab teda agent, kes tunneb hästi ostja ja ta maksvõimet ja kes ise tasub materjaalide hinna ja saab selle eest vastava komisjonitasu, milline on tänapäeval kujunenud kindlaks $\frac{1}{2}$ % suuruseks maksetava summa koguväärtusest. Sageli tasub ostja selle summa ise ja saab sel puhul samaprotsendilise maksualanduse osaliseks, mis on tuntud discount-protsendi nime all.

Harilikus kaubanduslikus elus ja eriti metsakaubanduses on paikapidav aktsioon, mis tõendab, et materjaalide produtseerimisel tekkinud kulud ei ole veel tema hinna lõplikuks määrajaks, vaid hinna määrab ostja. Ostja maksab sageli temale sobiva materjaali eest palju suurema hinna kui seda võiks oodata tema produtseerimise kuludele tuges, ja sageli vastupidi. Metsakaubanduses esimeseks mõõduandvaks teguriks, mis mõjutab materjaalide sobivust, on puumaterjaalide mõõdud. Tarvisminevate mõõtude teadmine on üheks raskeimaks puuturul ja ainult vilunud agent suudab ekspordööri nendest informeerida juba siis, kui materjaale saetakse. Agentideks on harilikult suuremad ja vanemad firmad ja nende tegevust kontrollitakse kohapealsete järelevalveasutuste poolt. Mõnekümne aasta eest, kus kaubanduslik elu oli palju kergem, kus polnud säärast üleproduktiooni nagu seda on tänapäeval ja kus ostu-müügilepingud sõlmiti lõbusas veinilauas, oli agendi elu palju kergem. Tänapäeval peab agent nägema palju vaeva, et olla edukas oma ettevõtteis.

Raskeil turutingimusil, nagu seda on käesoleval aastal, saadab agent välja rea proovireisijaid-agente, kes käivad importööride juures, esitavad spetsifikatsioone ja toimetavad väiksemate partiide müüke. Ekspordtöör on esindatud harilikult ainult ühe agendi kaudu, kas teataval maa-alal või koguni tervel maal. Seevastu on agent tavaliselt samal ajal mitme ekspordtööri teenistuses. Seesugune korraldus hoiab ära kunstliku materjaalide pakkumise suurenemise, milline võib tekkida väga kergesti, kui sama materjaali pakutakse mitme agendi poolt korraga. Agendi seaduslikuks kliendiks on importöör, kes on metsaturul

suurkaupmehe osas. Importööri ülesanded puuturul on arusaadavalt raske- mad ja samal ajal ka vastutusrikkamad. Ostulepingute sõlmimised mitu kuud enne materjaalide kohalesaatumist panevad importööri samasse seisukorda, nagu seda on tema varustaja ekspordtöör, kes samal ajal teeb analoogilisi kalkulatsioone. Importööri müüki aitavad paljud agendid-kaubareisijad, kes külastades kohapealseid puukaupmehi ja puuhoove sõlmivad viimastega väikesi müügitehinguid.

Enne suurt maailmasõda olid turu ebakindlused tundmatud, importööri vastutus oli väiksem ja nii paljudeski üksikasjades andis see end tunda ka ekspordtöörile. Hästituntud „esimese lah- tise vee“ ostud tehti juba eelmise aasta novembris. See võimaldas ekspordtööril kindlamini vaadata tulevikku, andes te- male juba ettekujutuse turuseisukorrast, et selle järele korraldada raiumisi, saagi- misi j. n. e. Tänapäeval, kus iga väi- ke hinnakõikumine tooks kahju ühele või teisele poolele, sõlmitakse eelmai- nitud lepingud jaanuaris või veebruaris, ja eriti rasketel aegadel alles mõned päe- vad enne materjaalide saatmist!

Importööri seaduslikeks ostjaiks on väikekaupmehed, puuhoovide pidajad ja teatavail juhtumeil ka suurettevõtted.

Kohapealseid väikekaupmehi on väga palju liike, jagunedes materjaalide liigi, müügiviisi j. n. e. järgi. Müük nendelt toimub jooksvate jalgade järele, kus- juures endastmõistetavalt hinnad on iga liigi ja mõõdu järgi eraldi välja töötatud.

Puukaubanduses on ka broakeri nimi hästi tuntud, kelle ülesanded on peagu samad, mis on agendil, sest broaker on agent ja agent on samuti ka broaker. Põhjanevaks eritajaks vii- maste vahel võiks olla vahest asjaolu, et agent on ekspordtööri esindaja (muu- seas f. o. b. tingim.), kuna broaker te- gutseb nende materjaalidega, mis on juba maandanud. Kui mõni importöör või mõni muu materjaalide tarvitaja soo- vib kiires korras mõnd teatavat mater- jaali, siis pöördub ta broakeri poole. Viimane tunneb hästi kohapealset olu- korda, teab kohti, kust võib saada vas- tavat materjaali ja korraldab selle müü-

mist tarvitajale. Samuti võtab broker endale ka igasugused materjaalide pakumised j. n. e.

Väga laialt on tuntud broker-firmade Churchill & Sim ja Foy, Morgan & Co Ltd. poolt korraldatud puumaterjaalide müügid oksjonite teel. Sääraseil oksjonel müüakse päeva jooksul kümned tuhanded standardid materjaale, ja oma saja kahekümne aastase minevikuga on nad ühed vanimad ja samal ajal ka suurimad materjaalide müügikohad maailmas.

Inglismaa kiire ärielu ja vahelduvad turutingimused teevad brokerite ülesanded keeruliseks, kuid samas nende olemasolu tarviliseks, sest juhtides suuri puumaterjaalide tagavarasid kiires korras tarvitajateni on neil suur tähtsus materjaalide ringvoolus.

Nendel eelpool peatatud puukaubanduslikel asutusil pole enamal juhul mitte iseseisev või eraldi ilmne ülesanne, vaid tavaliselt on eelpool mainitud ülesanded koondunud ühte firmasse. Nii on harilik agent ja broker esindatud ühes ja samas firmas ja importöör on soetanud endale alaosakonna, kust on võimalik teostada kohaliku turu müüke.

Inglismaa metsakaubanduslik süsteem, kõigi eelpool tutvutud asutustega, on kujunenud sedavõrd võimsaks ja püsivaks, et oleks võimatu minna mööda organisatsioonist, mis on tuntud The Timber Trade Federationist nime all ja mis seisab kogu selle taga.

The Timber Trade Federationi nimi on tuntud igas maailmakaares, kus on tegu puuasjandusega. See mõjukas orga-

nisatsioon on asutatud 1893. aastal, milal ta esimeseks ülesandeks oli korraldada omamaa puutoodete turustamisega seoses olevat seadusandlust. Algaastail oli ühingus ligi kolmsada liiget, kuid aegajalt, ühes alaosakondade tekkimisega ja ühingu ülesannete ja mõju suurenemisega, kasvas ka liikmete arv mitmekordseks, milline tänapäeval on kaugelt üle tuhande. Ühingule on aegajalt liitunud ka rida alaosakondi, nagu agentide, brokerite, importööride, omamaa puukaupmeeste, vineeride, prop-side ja liiprite alaosakonnad, millised on väljas oma kildkonna huvide eest. Kogu oma tegevusajal on The Timber Trade Federation pühendanud end Suur-Britannia metsakaubanduse heakäigu eest võitlemisele ja tema mõju pole piirdunud metsakaubanduslikkuse piiridega, vaid ta on üheks võimsaimaks organisatsiooniks ka Inglismaa majanduspoliitilises elus. Oleks raske uskuda, et näiliselt nii vabakaubanduslikul Inglismaal suudaks keegi metsakaubanduse alal midagi korraldada, ilma et selle organisatsiooni mõju ei ulatuks selleni. Lugematud vastastikkused toetuslepingud sadamatega, töölistrustidega ja transport-asutustega on selle suurimaks kindlustuseks.

Ka oleks raske tuua võrdlust, kus säärast vastastikust koostööd suudetakse paremini kasutada kui Inglismaal, kus eelpoolmainitud asutuste vahetlitsel puumaterjaalide hinnad tarvitajateni jõudes muutuvad ligemale kahekordseks. —

Metsapäevad 1935. a. kevadel.

Käesoleva aasta kevadel korraldati üle riigi kuuendat korda metsapäevi. 1930.—1932. aastani nimetati seda metsanädalaks, kuna alates 1933. aastast korraldati metsapäevi kogu maikuu jooksul. Viimase mooduse juures suudavad metsamehed ja metsasõbrad, kui neil on selleks ainult head tahet, siiski päeva või teise leida metsanduse propageerimiseks mõne metsapäeva korraldamise näol.

Võrreldes möödunud aastaga on sel

aastal metsapäevade korraldamine olnud hoogsam. Metsapäevi on korraldatud 94 metskonnas, kuna neid eelmisel aastal oli korraldatud 83 metskonnas. Seega ei ole suutnud töökoormatuse, ajapuuduse, halbade ilmade, metsaülemate vahetuse j. n. e. tõttu 8 metskonda korraldada metsapäevi. (Avinurme, Jõgeva, Kambja, Kilingi, Orajõe, Puurmanni, Sangaste ja Tartu metskonnad.) Tulevikus on loota, et metsapäevade korraldamine muutub

Müüsleri mälestusmärgi
ümbruse kaunistamine ja
pargi asutamine selts-
kondlike org-ide poolt
19. mail s. a.

igale metsasõbrale küllalt tähtsaks, sest metsaülemate vahetusel on võimalus ka alluvail ametnikel ilma ülemuse käsuta otsekohe soovijaile talupidajaile või koolidele korraldada metsapäevi. Erilist huvi metsapäevade korraldamisel on näidanud üles Permisküla, Piirsalu, Haapsalu, Jäärja, Purila, Rakvere, Tallinna, Jõhvi, Tapa ja Kuusiku metskonnad, kus metskonnas on korraldatud kuni 18 metsapäeva.

Metsapäevadest osavõtjaiks on olnud valdavas enamuses kooliõpilased, kuna

talupidajad neist palju osa ei võta. Siin on osalt põhjuseks kevadine kiire põllutöö taludes, kuna maata inimesi käib juba suurel hulgal riigimetsades kultuurtöödel. Kaitseväge osavõtmine on endiselt elav ja kasarmute ja väeosaade asukohtade ümbrus tõendab hästi teostatud kaunistamistööst ja pä-rastisest hoolitsemisest.

Üldkokkuvõtte järgi on metsapäeva-de tulemused 1935. aastal, võrreldes eelmistega, järgmised:

Metsapäevade korraldamise aasta	Metsapäevade üldarv		Metsastatud ha		Elavaedu asutatud m	Taima- aedu asutatud m ²	Ilupuid ja tarbe- puid is- tutatud arv	Kaunistatud ümbrusi	Kõnesid peetud	Õppekäike korraldatud
	Päevi	Osavõt- jate arv	Riigi- maadel	Era- maadel						
1935. a. metsapäevadel	404	35.455	76.97	25.54	30.943	2.830	8.653	173	173	51
1934. a. metsapäevadel	253	19.490	48.7	24.8	20.140	1.760	17.466	73	125	38
1933. a. metsapäevadel	366	27.116	40.5	31.1	18.550	1.570	8.057	184	237	51
1932. a. metsapäevadel	453	28.882	62.7	40.4	26.670	2.306	15.952	329	251	72
1931. a. metsapäevadel	418	32.061	51.2	35.0	9.673	2.592	—	—	259	—
1930. a. metsapäevadel	396	30.712	101.1	12.1	5.596	4.300	—	—	268	—

Käesoleval kevadel on metsapäeva-de korraldamine rõõmustaval viisil eel-misest kahest aastast olnud elavam ja

üldtagajärjed on selle tõttu samuti ra-hauldavamad. Eriti hoogsalt on metsa-päevadest, õppekäikudest ja metsatun-

didest koolid võtnud osa, kus noored saavad mõndki selgitust metsast, koduümbruse kaunistamisest, tarbepuude tarvilisusest jne. Asudes täiskasvanuna ise talupidamisele, on neile praegustele noortele eeltähendatud küsimustes antud teatav algus, mida nad kindlasti ise arendavad edasi. Selle tõttu katsume järgmisil aastail ikka noortega koolide ja ühingute kaudu jääda ühendusse. Kaitsevää osavõtmine on iga aasta juba rõõmustavalt kujunenud konstantseks ja ka siin tuleb endise hoolega töötada edasi.

Vormsi-Rooski kooliõpilased metsapäeval.

Metsapäevade hooajal on rahvale jagatud metsamistöödeks taimi ja seemneid, rohkem kui kahel viimasel aastal.

Nii on jagatud:

Aasta	Okaspuu		Ilu- ja tarbepuu		Nõu- annet teostatud
	taimi	seem- neid	taimi	seem- neid	
1935	300.720	163,4 kg	13 107	4,80 kg	560
1934	274.000	128 "	10.000	—	522
1933	279.000	233 "	16.700	—	551
1932	397.500	196 "	12.100	—	579
1931	228.000	239 "	—	—	559
1930	69.200	147 "	—	—	416

Eeltoodud kokkuvõtted näitavad, et asja huviga korraldades on kaasatuli- jaid küllalt ja selle tõttu ei tohiks ükski metsasõber jääda ootama, kuni teda tullakse otsima üles kui nõuand- jat, vaid ta ise on kohustatud moraalselt algatama asja. Sellega luuakse ka üks- kõiksemagi rahva hulgas huvi ja elav- vust metsaküsimuste vastu. Loodeta- vasti aitab järgmisel kevadel meie metsapropagandale ka valmiv Eesti metsafilm suuresti kaasa.

E. Vester.

Eesti Metsäilemate Ühingu ekskursioon.

E. V.

27.—29. juulini s. a. korraldati EMÜ poolt järjekordne ekskursioon oma liik- meile kodumaa metsadega tutvumiseks ja vastastikku mõtete vahetamiseks. Seekordne ekskursioon algas ja lõppis Rakveres, käies mööda Põhja-Eesti ran- nikut ja gliinti. Ekskursioonist võtsid rõõmustaval viisil osa ka meie hõimu- rahva esindajad. Nii tegid matka kaasa väsimatud metsasõbrad proua ja härra Vesterinen ja „Metsälehti“ toimetaja hra Ilmari Heimo Helsingist.

Ehkki laupäeva, 27. juuli, hommik oli vihmane, kogunes Rakverre 14 eks- kursioonist osavõtjat. Suunduti Sagadi katse-metskonda ja Võsu suvituskohta, kus vihma tõttu ei saanud palju liikuda. Järgmine peatus oli Kunda rahvaüli-

koolis ja Kunda tsemendivabrikus, kus vabrikuvalitsuse poolt oli pärast vab- riku vaatlemist lastud katta suurepärane lõunalaud. Lõunasöögist võttis osa ka direktor Schiele, kuna peadirektor Han- seni ja vabrikuvalitsuse poolt ütles ter- vitusi hra Green. Vastas ekskursiooni juht ekskursioonist osavõtjate nimel ja konsul E. Vesterinen Soome külaliste nimel.

Lõunalauast siirduti vaatlema hra Leckbandti lindudekogu, mis on üks täielikemaid Eestis. Kogus on üle 400 topise ja kogu P.-Euroopas ettetulevaist lindudest puudub ainult 40 eksemplaari. Näiteks on kogus kõik haneliste esi- ndajad peale punasekaela-hane, samuti kõik pardid peale rääkspardi. Kullilis-

*Metsapäev 14. mail 1935. a.
Koiola valla Plaki talu
krundil Põlva algkooliga.
Korraldatud Veriora abi-
metsaüleva M. Konradi
poolt.*

test puudub lapikakk, jahipistrik, puna-
jalgne pistrik ja harksaba-kulli, seega
ainult 4 kullilist. Need neli kullilist
palus hra Leckband metskondadest las-
tes saata kindlasti temale, võttes sellega
seotud kulud meeeldi enda kanda. Hari-
liku korra järgi saadavad metskonnad
kulliliste jalad Tartu Ülikooli Zooloogia
muuseumile ja käesoleval aastal on
olnud saadetud jalgade hulgas mitu
paari harksaba-kulli jalgu, mis arvata-
vasti on lastud Virumaal. Eeltoodud
sooviavaldust lubasid ekskursioonist
osavõtjad metsamehed meeeldi võtta
arvesse ja alluvaile metsaametnikele
anda näpunäiteid, et seni ka ülikooli
kogudest puuduvaid eksemplaare mitte
lasta hävida.

Kundast sõideti läbi glindi jalal ole-

vaist lehtmetsist ja pärast glindi kõrget
äärt mööda käivat teed Vaivara Sinimä-
gedeni, kust mäge mööda kuni Vaivarani
liiguti jalgsi edasi. Öhtuks jõuti Narva.

Järgmise päeva hommikupoolel vaa-
deldi muuseumi ja Narva ajaloolisi
kindlustusi ja hiljem viibiti Narva-Jõe-
suus, kus kuuma ilma tõttu ka meri
meie külalisile pakkus nauditavat jahu-
tust. Pärast lõunat oli väljasõit mootor-
paadil Rossoni jõe kaudu Vene piirile.
Piirile jõudes tundus kõigile kogu ümb-
rus mahajäetuna, millise mulje põhjus-
tas roostetanud traataed, tibav uduvihm
ja piiritagune surmavaikus. Soome
külalisi irriteeris asjaolu, et need inger-
lased, kes on greeka õigeusku, loevad
end „puht venelasteks“. Tagasisõidul,
veidi enne Narva-Jõesuud, põlenud

*Kooliõpilased 18. mail
1935. a. Müüsleri lahingu
mälestusmärgi ümbrusse
noori kuuski istutamas.*

noorevõitu paadijahi teatel „laagrid läbi“. Kuni uue paadi tulekuni valmis ka ühiselt 13-salmiline noomituslaul lõppmoraaliga: „Kui tahad me paati juhtida, pead ise täismees olema. Ei sandemat pole kuskil mujal kui vihma ajal Rossonal“ . . .

Hoolimata väsitavast õhtust kuursaalis oldi esmaspäeva hommikul vara Narva Linaketramise ja Kalevivabrikute vaatlemisel, kus vabrikute valitsuste poolt anti kaasa head juhid ja vabrikud oma tööga ning võimas kosk pakkusid imponeerivat pilti. Edasi liiguti Sillamäelt läbi Oru lossi ja Pühajõe vaatlema, kus pühendati eriti huvirikast vaatlemist lossi hiiglaremondile ja puu-

liikide rohkele pargile. Pärast lõunasööki Jõhvi ohvitseride kasiinos sõideti Ontika kõrgeimale paekaldale eelajaloolisi kihistusi vaatlema ning seejärel siirduti Kohtla-Järve riiklikku põlevkivitööstusse. Viimases vaadeldi maa alt väljatoodavat pruunikat põlevkivi ja selle järkjärgulist muutumist tumedavärvilisest venivast vedelikust kuni kristallselge puhastatud bensiinini. Samuti pakkus rõõmustavat pilti tehase ümbruses olevate paeväljakute õnnelik metsastamine, mille tõttu inetu läbisongitud maapind varsti kaob rohelse katte alla. Õhtul hilja jõuti Rakverre, kust pärast ühist õhtusööki rahvaaias siirduti rongidele.

Sügishooajal lahendamist nõudvad kutselised küsimused.

J. Pipar, Eesti Metsateenijate Ühingu abiesimees.

Suvine puhkuse- ja hapukurgi-ajajärk on lõpul ja algab sügisene uus suvisest maatööst ja puhkusest karastatud kutsetegelaste ja ametnike tööhooaeg. Selles uues tööhoos tuleksid küll esmajärjekorras lahendamisele kevadel pooleli jäänud riigiteenijate kutselised küsimused, nagu: uute avalik-õiguslike, teenistuse, distsiplinaar- ja pensioniseaduste ning riigiteenijate haiguskindlustuse korra maksma panek. Iga seaduse lõplik väljatötamine on küll aega nõudev, aga et nimetatud seaduste ajakohaseks muutmise ja parandamise kallal on juba kauemat aega töötanud nii valitsusasutused kui ka riigiteenijate kutsetegelased, siis võib loota, et tänavune sügis toob riigiteenijatele hulgaliselt uudiseid nii õigusliku korra kui ka sotsiaalkindlustuse alal. Praegu oleks varajane peatuda vajaliste muudatuste juures üksikasjaliselt, sest sellaste küsimuste päevakorrale kerkimisel tuleb iga küsimuse juures paratamatult kutseajakirjas üksikasjaliselt võtta sõna.

Erilist tähelepanu ja lahendamist nõuab küll vabateenijate — metsavahtide — koosseisu küsimus, sest senine kord, kus metsavahid vabateenijate koosseisus märgitakse vaid arvuliselt, korrutatult keskmisele palgale, pole otstarbekohane. Kõikjal teiste asutuste vabateenijate koosseisus märgitakse, kuipalju teatud liiki vabateenijaid teenib ühes kui teises allasutuses ja missuguse rahapalgaga,

kuid metsavahtide koosseisus puudub metskondade järgi see nähtus. Täpselt määratlemata metsavahtide koosseisu puudumine toob tihtipeale esile suuremaid arusaamatusi, sest praeguse korra juures võiakse metsavahile määrata ükskõik missugune rahapalk ja seda võiaks reguleerida alaliselt nii vähendamise kui ka suurendamise näol. Metsaseadustiku maksimahakkamisel pääsis esmakordselt maksuvusele õiguslik norm, et ka metsavahid, kel puudub riigi poolt antav korter, on õigustatud saama korteriraha. Et täita seaduse nõuet, siis arvati metsavahtide senisest palgast korteriraha maha ja makseti senist palka uuendatud kujul koos korterirahaga. Samuti on lahendamata palgavähenduste kaotamise küsimus. Kevadel, kui alamail palgastmeil kaotati kriisiaegsed palgakäripimised täieliselt, oleksid metsavahid, kes varem said kuus Kr. 40.— ja rohkem rahapalka, nüüd õigustatud saama senisele kärbitud rahapalgale lisaks senise palgavähenduse, kuid see küsimus seisab lahendamata.

Takistavaks teguriks metsavahtide õiglase palkade reguleerimisel on ikka ja alati palgamaa. Palgamaa arvatakse metsavahi raudvaraks, kust ta saab endale ülalpidamise ja seepärast jääb rahapalga korraldamine alati tahaplaanile. Kui vaadata sama küsimust metsavahi ametkohuste seisukohast, siis peab küsima, kui palju aega saab metsavaht prae-

guse intensiivse metsamajapidamise juures palgamaal töötada? Seda küll õige vähe, kui ei oleks perekonnaliikmeid, kes hariksid palgamaad! Voltveti metsakoolist teenistusse astuvad noored metsavahid on palgamaaga otse hädas, sest esialgu palgamaa harimiseks puudub põllumajanduslik inventar, aeg ja tööjõud. Rahapalk on tihti vabaneval metsavahikohal nii väike, et ei tea, millest elada.

Metsavahtide koosseisude ja rahapalga küsimus on tõesti väga eluline ja sellele peab leidma mingi lahenduse. Kui riik ei jõua metsavahile määrata suurt rahapalga alamääräära, siis vähemalt 50 senti päevas või Kr. 15.— kuus peaks metsavahile ikkagi kindlustatama, sest äsja ilmunud „Majandusteateis“ on keskmiseks põllutöölise kuupalgaks tänavu suvel Kr. 22.70.

Lahendamist vajab veel ühe eriliigi metsavahtide, s. o. palgata metsavahtide, instituut. Neid metsavahte ei ole küll palju, aga siiski nende teenistuse tingimused pole küllalt arusaadavad. Kas palgata metsavaht omab vabateenija õigused või on ta riigiga teenistussuhekorras Balti Eraseaduse mõiste kohaselt, nagu majateenijad j. t. Jällegi täpse koosseisu puudumisel ei saa ütelda, kas seesugusel metsavahil on õigus saada vähemalt lasteabiraha, vormiriidet, korterit või korteriraha ja kas tema teenistuse aeg võetakse pensioni teenimisel arvesse?

Kauemat aega palgamaal asunud metsateenijatele teevad paljugi tuska põllumajandusaasta kestes ümberpaigutused, pensionile minek või kõrge vanuse tõttu vallandamine teenistusest. Nimetatud juhtumel tuleb vanemal metsateenijal alatiselt arusaamatusi järeלטulijatega, ja kõige tähtsam on ikkagi põllupidajale see raske asjaolu, et kuhu ta mahutab sügisel oma põllumajandusliku inventari? Sügisel on loomade ja vilja hinnad sedavõrd odavad, et need tuleb anda käest poolmuidu. Tõesti käesoleval juhtumil võiks küsimuse lahendada nii, et kõik metsateenijate ümberpaigutused ja teenistusest vanuse tõttu vabastamised sünniks kevadel, mis on soodsaks ajaks nii lahkuvale kui ka uuesti asuvale metsateenijale.

Lähemat korraldamist nõuab ka vormiriide valmistamine metsateenijatele. Novembrikuuks valmib Narva kalevi manufaktuur osaühisuses valmistatav vormiriie, mis antakse riigi poolt

metsateenijatele tasuta koos vormi juure kuuluvate voodri, vaheriide, nõopide ja tunnismärkidega. Vormiriide valmistamine jääb aga Riigi Teatajas nr. 38 — 1935. a. avaldatud riigimetsateenijate vormiriidega varustamise määruse kohaselt iga metsateenija enda mureks. Selle ülesande täitmine ei ole aga nii lihtne küsimus, sest kõik maarätsepäid ei ole vormiriide valmistamiseks küllalt vilunud ja võivad vormiriide täiesti rikkuda ära. Muidugi, kõigi vormiriide valmistamist ei saa ka tuua Tallinna, aga kohapealsed osakonna juhatused koos metsaülemaga peaksid aegsasti otsima lähemaist linnadest ja alevist parimaid rätsepäid, kes hulgaliselt tellimisel teeksid vormiriided odavamalt ja võtaksid ka vastutuse endale, et vormiriide tuleb nägus.

Osakondade juhatustel tuleks kohal ka aegsasti selle üle hakata mõtlema, kuidas kergendatud tingimustel metsateenijale osta säärspäid. Kui säärspäide tellimist korraldada üle riigi kõigile või vähemalt enamikule metsateenijatele, siis võiks neid saada suurmüügi hinnaga „Unioni“ saapavabrikust. Vahetalitavasse ossa võiks asuda keskjuhatus, kui seda mõtet osakondades pooldatakse. Sellest tuleb aga keskjuhatusel teatada juba lähemal ajal, et keskjuhatus saaks asuda eel tööde tegemisele.

Keskjuhatusel oleks veel väga tähtis teada, kuipalju osakondades tänavu sügisel on pensionile minevaid metsateenijaid, kes soovivad „Eivere“ puhke- ja vanadekodus saada ulualust, et vastavalt sellele ruume remonteerida. Kui siis osakondades üht kui teist küsimust kaalutakse ja otsused saadetakse keskjuhatusel, siis paluks ka see vajaline teade läkitada keskjuhatusel.

Nende mõningate lahendust nõudvate kutsete küsimuste peaulesandeks on virgutada kohapealseid kutsetegelasid küsimusi arutama ja teatama oma arvamisi keskjuhatusel. Arvatavasti keskjuhatus astub septembri- või oktoobrikuu algul Eivere „Metsakodusse“ kokku, misuguseks ajaks peaks kutsetegelasid otsustamiseks leiduma juba kindlad seisukohad ja osakondade ettepanekud, sest puudulike andmete ja arvamistega esinemine valitsusasutuste ees ei anna soovitud tagajärgi ega jäta head muljet ühingu tegevusele.

Tallinnas, 12. augustil 1935. a.

Mõningaid jooni Leedu metsavalitsusest.

A. V-r.

Leedu metsade valitsus asub Kaunas pölluministeriumi hoones. See põlluministeriumi hoone on nähtavasti veel vana veneaegne ehitus, vähevalgustatud koridoridega, mis jätab kuidagi sünge mulje. Metsade valitsus koosneb viiest osakonnast: I — majandusosakond, kuhu kuulub metsakasvatuse ja valitsemine, II — metsakasvatuse osakond — raide müük, III — metsakorralduse osakond, IV — raamatupidamise ja V — vete-osakond, kuhu kuuluvad ka rabad. Leedul on metsamaad umbes 850,000 ha, millest metsaga kaetud pindala pidavat olema 780,000 ha. Metskondi on Leedus 42, mis omakord jagunevad 293 metsandikuks (girnings). Metsavahte oli 1. jaan. 1935. a. 2484. Nendest on 140 metsavahti, kes vahtkonna väiksuse tõttu ei saa rahapalka, on vaid palgamaa kasutada. Metsavahtide palk oleneb vahtkonna suuruselt ja kõigub 65 litist kuni 200 litini (üks litt on umbes 62 eesti senti).

Peale rahapalga on metsavahil veel kasutada kuni 6 ha palgamaad. Metsavahtidele vastavat kooli Leedus ei ole, kuna metsavahtideks saavad harilikult tublidam metsatöölised. Huvitav on, et metsandikke on Leedus 293, kuid metsnikke 333, nii et 40 metsnikul pole endal jaoskonda. Koolist tulev metsnik peab enne kaks aastat teenima ilma jaoskonnata enne kui talle usaldatakse jaoskond. I järgu metsnik saab kuus palka 340 litti, II — 300, III — 280 ja IV, kel endal pole jaoskonda — 200 litti. Metsnikel on kasutada 10 ha suurune palgamaa.

Ka metsatülemate palgad on kaunis suured. Nii saab revident-metsatülem 600 litti, I järgu metsatülem 540 litti, II järgu 450 litti ja abimetsatülem 380 litti. Metsatülema palgamaa suurus on umbes 15 ha. Metsatülemal on kantseleijõududena käsutada 1 sekretär-raamatupidaja ja 2 kantseleijõudu. Metsatülemad on kõik kõrgema haridusega ja ka hulk metsnikke evib kõrgema hariduse. Praegu Leedus kõrgema haridusega metsamehi ette ei valmistata, sest neist olevat juba suur üleprodukt-

sioon. Metsnikke valmistatakse ette „Alituse“ metsakoolis, kus on 2-aastane kursus. Metsakooli võetakse vastu ainult gümnaasiumi lõpetajaid, ja et tungkooli on väga suur, korraldatakse neile, kel on paremad tunnistused, kooli astumisel võistluseksamid, ehkki on nähtud ette, et kooli võivad astuda 6-kl. gümnaasiumi lõpetajad. Metsakooli lõpetajaile, kui nad kaks aastat on teeninud metsnikena ja selle aja jooksul on näidanud, et neist võivad saada tublid metsatülemad, võimaldatakse edasiõppimine välismaa ülikoolides. Selleks on nähtud ette vastavad riiklikud stipendiumid.

Metsakorraldus on väga sarnane meie metsakorraldusele, kuid Leedus on algusest peale tehtud ainult täiskorraldust, nii et nüüd juba mitmel pool käib revisjon. Metsakorralduse kavadesse on köidetud ka metsaplaanide valguskoopiad, et igakordse metsakorralduse kava käsitamisel poleks tarvis otsida ja lahti arutada plaani. Igale metsnikule antakse valguskoopia tema jaoskonna metsadest ühes takseerkirjeldusega ja metsavahile valguskoopia talle alluvast vahtkonnast. Metsapiirid on ammu juba määratud kindlaks ja mingisuguseid äraplaneerimisi enam ette ei võeta. Ka karjatamistele on mets täiesti suletud.

Raiumisele määratud mets töötatakse riigi poolt metsnike juhtimisel peaaegu kõik üles. Rahvale kasvavat metsa müüakse väga vähe. Riigil endal pole saeveskit, vaid ülestöötatud mets antakse erasaeveskite omanikele saagimiseks. Suuremate saeveskiomanikega sõlmitakse lepingud, kes siis antud palکیدest peavad valmistama teatud kvantumi saematerjaale, selle transporteerima kuni Klaipedani ja seal riigile andma üle. Ka kohaliku turu jaoks võib saeveskiomanik talle saagimiseks antud materjaalist teha vähemaid müüke. Muidugi hinnad on riigi poolt ette nähtud ja raha läheb riigile.

Vanema inspektori härra Bogdanovitsus'e üteluse järgi pidavat sellasel

viisil saagimis- ja transpordikuludeks minema okasmetsalt keskmiselt 41% või 12,5 litti ühe tihumeetri ümarmetsa eest. Tamme saagimise juures olevat kulud 50% saadavast hinnast. Härra Bogdanovitšus on väga rahul säärase metsakasutuse moodusega ja ütleb, et sel teel saab riik metsast suurima tulu.

Keskvalitsuse sekretäriks on praegu keegi härra Taleikis, kes paarkümmend aastat Eestis elanud ja kaunis kenasti valdab eesti keelt, nii et meil oli võimalik seal ka eesti keeles vesta juttu. Härra Taleikis loeb ka vabalt meie „Eesti Metsa“ ja on selle läbi meie oludega kaunis kursis.

Näitlik metsakohus Albu-Ristil.

E. Vester.

21. juulil s. a. korraldati Järva metsaühingu usaldusmehe — Rava abimetsaülem A. Tiitsi — algatusel ja õhutusel teine näitlik metsakohus. Esimene metsakohus peeti sama hra Tiitsi õhutusel eelmisel suvel Raval. Et esimene metsakohus andis häid tagajärgi, asuti ka teise korraldamisele.

Seekordne näitekohus korraldati metsanduse üle ÜENÜ Albu-Risti osakonna poolt Risti-Lehtmetsa uues koolimajas. Arutusel oli umbes 100 Albu valla talupidaja kaebus metsameeste vastu, et metsamehed ei poolda karjatamist vähetulutoovais talumetsades kõrvalkasutuse näol, vaid soovivad metsamajandust karjapidamisest täiesti eraldada. Samuti paluti kaebuses lõpetada riigimetsade raestikes karjatamise keeld, sest seal kõduneb rohi ilmaaegu, kuna karjatamise läbi saaks palju välisvaluutat.

Kaebajate volinikuks oli tegelik talupidaja R. Peedov, kes on lõpetanud Jäneda põllutöökooli, kuna kaebealuste metsameeste huvide kaitseks astus välja Rava abimetsaülem A. Tiits. Kohtu eesistujaks oli agr. A. Hütsi — Jäneda põllutöökooli õpetaja, liikmeiks J. Pedaste — Jäneda põllutöökooli õpetaja ja J. Lunts — Risti algkooli juhataja. Ekspertideks olid — põllumajanduse alal dr. med. vet. H. Ruubel Jänedalt ja metsanduse alal E. M. Liidu tead. sekret. E. Vester.

Ülekuulatud tunnistajate seletused läksid täiesti lahku, sest riigimetsas karjatanud nägid selles karjapidamisele suurt tuge, kuna ka talumetsast

saavat nad praegu ainult mõne saepaku. Tegelikud metsamehed aga osutasid Järvamaa metsade punamädale ja kariloomade puudevigastustele. Ekspertide arvamised olid enam-vähem ühtlased. Nii näidati põllumajanduse eksperdi poolt, et metsakarjamaad annavad ainult 200 söötühikut (s/ü) hektaarile, kuna kultuurkarjamaad annavad kuni 4000 s/ü. Selle juures tasub s/ü suur vahe ka kultuurkarjamaade asutamise. Edasi tõendati, et madalamais lepalodudes tuleb ette hädaohtlikku veiste punatõve, mille tekitajaks sellais kohtades on elav puuk (puutäi). Pealeselle on meile kõigile tuntud jänesekapsas, piibeht j. t. loomaorganismile mürgised taimed. Lõpuks tarvitab loom väga palju energiat metsas toidu otsimiseks ja vigastab sarvi, silmi, sõrgu, udarat jne. Ekspert tõi huvitavaid näiteid Jäneda põllutöökooli karjast, kus lepikus karjatamise ajal eriti noorkari kannatas punatõve all, kuna praegu seal olevail kultuurkarjamaadel enam haigestumisi ette ei tule.

Metsanduse ekspert näitas omakord, et karja vigastuste tõttu kaotab mets iga aasta suuresti oma juurekasvus nii puumassi hulga kui ka väärtuse poolest. Seda kahju aga ei kata metsast saadud söötühikute abil produtseeritud piimasaaduste tulu. Jääb tunduv kahju karjastatud metsale võrreldes normaalses tingimustes kasvanud metsaga. Aastase juurekasvu väärtusest läheks praeguste rahvamajanduslike hindade juures kaduma Kr. 21,50. Praegune

karjatatud metsamaa ei ole õigeks metsakasvatamiseks ega karjamaaks. Metsast saadakse täit saaki teda hooldades ja lõppraides õieti ülestöötades ja materjaale ühiselt suuremal hulgal müües. Põllumajanduslikud maad jäägu paremale maapinnale, kuna mets lastagu rahulikult kasvada halvemal maa-aladel, seda ravides ja hooldades. Praegustes taludes ei ole kõlvikute vahekord jaotatud õigesti, mille tõttu mõni osa talumajandusest kannatab teiste arvel. Mets on kõige püsivam maakasutuse viis ja annab iga aasta järjekindlat kapitali % %.

Peale poolte vaidlusi, kes omakord toetusid tunnistajate ja ekspertide andmeile, otsustas kohus: 1) Talundi edukaks ja ajakohaseks majandamiseks tuleb seada sisse kindel kõlvikute vahekord, jättes metsale vastaval pinnal täielise kasvuvõimaluse ja seda nõuetekohaselt hooldades ja ravides, kuna põllumajanduse maadeks jätta sobivad maa-alad. 2) Karja suvine söötmine tuleb lahendada kultuurkarjamaade abil, et jõuda karjapidamise tasuvusega meiega võistlevate riikidega ühele tasemele. 3) Tunnistada praegune talumetsade kasutamise viis mitte ajakohaseks selle vähesed ja madala tasuvuse tõttu. 4) Metsas karjatamist lubada teataval tingimustel ainult neile talundele, kus karjatamiseks puuduvad vastavad maa-alad.

Kaebajate volinik leidis, et näitekohus ei ole tema nõudmisi rahuldanud täiel määral ja pöördus edasikaebusega

rahvakohtu poole, kelleks olid kõik kohtusaalis viibijad. Kaebelaste volinik palus asja otsustamisel jätta kõik isiklikud vahekorrad ja isiklik tulusaamine kõrvale, asja otsustades vaid üldsuse — riigi ja rahva — huvide seisukohalt. Koosolijate poolt anti kohtusekretärile tagasi 76 hääletusedelit, mida poolte volinikud avasid ja lugesid üle kohtunike juuresolekul. Lõpptulemusena läksid hääled täpselt pooleks — poolt 38 ja vastu 38. Sellejuures jäi kohus erapooletuks. Kõik koosolijad, keda oli üle 100, jälgisid asjaarutamist üle kolme tunni huviga, osalt ruumipuudusel seistes püsti. Pärast kohtu lõppu kestis omavaheline vaidlemine veel edasi, mis tõendab, et osatakse asjadele vaadata ka üldsuse seisukohast, jättes mõnegi oma isikliku tulusaamise kõrvale. Samuti ei tulnud arvesse isiklikud vahekorrad metsameestega, vaid arvestati nende vaateid, sest metsamehed ei kaitse oma isiklikes huvides metsa. Asja heale kordaminekule aitas kaasa abimetsaülem A. Tiitsi tubli algatusvõime ja koolijuhataja J. Luntsi väsimatu energia kohut organiseerides.

Saadud üldmulje põhjal peab tunnistama, et sellased näitekohtud on heaks propaganda abinõuks ja nende korraldamist tuleb eriti soovitada. Siin tuuakse poolt ja vastuväiteid ilma isikliku vaenuta asja enda huvides ja mõlemad pooled saavad oma arvamise põhjendatult kanda ette. Seega nagu kaoks teatav pinevus kahe voolu ja vaadete vahel. Võib loota, et sellele näitekohtule järgneb veel mitmeid teisi.

Metsamarjade turustamisest.

Seni on palju räägitud ja ka katsetatud metsa kõrvalkasutuse saaduste — seente ja marjade — turustamist. Kuid seni ei ole püsivat realiseerimist turukõikumiste tõttu olnud võimalik teostada. Välisministeeriumi kaudu meie saatkondadelt saadud informatsioon vihjab sellele, et eksportöörid peaksid omavahel pidama sidet ja marjade-seente turustamist toimetama õi-

gel ajal ja hea kaubaga. Kogutud andmeil tarvitab Saksa maa kuremarju ja valget seent (*Boletus edulis*), viimast kas tünnides soolatult või tervete seentena ilma tükeldamata kuivatatult. Inglismaa — pohli, peergudes korvides (peaasjaliselt Põhja-Inglismaa), 5 inglise naela korvis ja 15—20-naelalistes kastides. Kuremarju tuleb turustada kuni oktoobri keskpaigani,

millal jõuavad turule Ameerika-Ühendriikide suured kuremarjad. Prantsusmaa pohli toorel kujul ise praegu sisse ei vea, vaid isegi ekspordib neid Inglismaale. Peaasjaliselt ostetakse pohlakeedist puutünnides, mis on ilma kõrvalmaitseta ja hästi suhkrurikas. Kuremarju võib saata tünnides.

Kokkuvõetult tuleks sellest informatsioonist järeldada, et turu sissetöötamine peaks teostuma järjekindlalt, soodselt ja võimalikult suurema ekspordööri poolt. Käesoleval hooajal on metsamarjade ekspordimist hakanud korraldama ekspordimärgi Karl Bergmann, Tallinn, Tehnika tän. 12, tel. 434-90. Nimetatud firma poolt on Eesti Metsateenijate Ühingu keskjuhatusale saadetud alljärgnev soovivaldus ja EMÜ keskjuhatuselt omakord osakondadele alljärgnev vahekiri:

Varem metsateenijate kongressil peetud referaatidest ja neile järgnevatest sõnavõtmistest ja kirjutustest „Eesti Metsas“ on selgunud, et metsameestel tunduv huvi on asuda metsa kõrvalsaaduste kasutamisele. Põllu- ja aiasaaduste ekspordäri C. Bergmann, kes juba hulk aastaid on tegelenud metsamarjade turustamisega nii sise- kui ka välismaal, on läinud korda meie pohladele ja jõhvikatele leida turgu välismaal. Seepärast pöördume Eesti metsateenijate keskjuhatusale poole palvega oma osakondadele kui asjast huvitatule teha teatavaks järgmist:

Põllu- ja aiasaaduste ekspordäri C. Bergmann võtab oma peale metsamarjade, pohlade ja jõhvikate, turustamise välismaale.

Marjad peavad olema kuivad ja puhtad lehtedest, okkaist ja muist kõrvallisandeist ja läbimõõt mitte alla 5 mm. Marjade korjamine peab sündima varem, s. t. kui mari ei ole veel mitte täiesti küps (punane).

Pakkimiseks võib tarvitada vähemaid kaste, mahutavusega mitte üle 25 kg. Äri võib ka ise suurematesse punktidesse oma ekspordkaste saata kohale.

Põllu- ja aiasaaduste ekspordäri C. Bergmann maksab pohlade kg. praeguse turu konjunktuuri juures 10 senti franko ärasaatejaam, kusjuures raha maksetakse kohe marjade Tallinna jõudmisest 3 päeva jooksul. Suurematesse punktidesse võib ka raha saata ette marjakorjajaile välja maksmiseks.

Marjad tuleb adresseerida: Carl Bergmann, Tallinn.

Lootes, et Te ei keela oma lahet kaasabi ja oma Petseri, Sonda, Avinurme, Tudu, Jõhvi, Vasknarva ja Mustvee osakondadele teatate meie ettepanekust, jääme

Kõige austusega

Carl Bergmann.

Eesti Metsateenijate Ühingu osakonnale.

Tugedes ekspordimärgi Karl Bergmanni läbirääkimistele ja ühingu keskjuhatusale tehtud ettepanekule, palun eelkirjeldatud marjade korjamise tingimused kiires korras ühingu liikmeile teha teatavaks, et need, kes oma perekonnaliikmeile soovivad hankida kõrvalteenistust, võiksid töödega alata kohe, sest marjade ekspord kestab lühikest aega. Siinjuures olgu mainitud, et osakonnad võiksid küsimust organiseerida kohapeal veo- ja muudes tingimustes ka nii, et üksikliikme kulud väheneksid. Mis puhtub marjade hinnasse, siis seda tuleb kaaluda kohal, kas see on vastu võetav. Keskjuhatus arvates pohlade hind Kr. 0,10 kilost on rahuldav, kuid jõhvikate hind pole veel selgunud.

Marjade saatmine raudteel sünnib ekspordäri Carl Bergmanni arvel, kes tasub kulud kauba kätte saamisel raudteevalitsusele Tallinnas. Marjade saatmisel tuleb aga tähendada ära kaubasaatja nimi ja aadress, mille järgi saadetakse kätte marjade hind.

Arusaamatuse puhul igasuguste selgituste saamiseks palun osakondade juhatusi ja liikmeid pöörduda vahenditult firma Carl Bergmanni poole Tallinnas.

Marjade korjamiseks riigimaade ja metsade valitsuselt takistusi ei ole.

Tallinnas, 30. juulil 1935. a.

Kutseühingulise tervitusega keskjuhatus abiesimees

J. Pipar.

Jääks soovida, et metsaametnikud ja EMLiidu usaldusmehed ergutaksid ka teisi kohalikke elanikke metsamarjade korjamisele, millega teataval hooajal saadaks korralist kõrvalteenistust ja hangitakse välisvaluutat.

E. V.

Haruldased kullid Eestis.

Alf. Leckbandt.

Minu eesmärgiks on käesoleva artikliga metsameeste tähelepanu juhtida Eesti haruldasi maile röövlindude eksemplaaridele, et seega mõni haruldasi eksemplaar, kui ta on juba kord lastud maha, paremalt ja kasulikumalt ära tarvitatakse kui ainult linnul jalgu ära raiudes teda ära visates. Kõigepealt tahan anda edasi härra konservaator Härmsi ühe kokkuvõtte, mis on tema poolt avaldatud E. Loodusuurijate Seltsi Teatajas nr. 1. eeldades, et nimetatud kokkuvõtte huvitab metsamehi. Härra konservaator Härms kirjutab järgmist:

Riigimaade ja metsade valitsuse korraldusel saadavad kõik metskonnad metsaametnike ja -teenijate poolt aasta jooksul hävitatud kulliliste jalad ülikooli zooloogia muuseumile. 1929.—1933. a. on saadetud zooloogia muuseumile 4752 paari kulliliste jalgu; see huvitav materjal annab enam-vähem tõetruu pildi meie kulliliste levikust ja koostusest. Nende andmete alusel olengi koostanud alljärgneva võrdlustabeli, mis annab enam-vähem tõsioludele vastava ülevaate meie kulliliste koosseisust. Seega oleks:

1. Raudkulle (<i>Accipiter n. nisus</i>)	28,52%
2. Kanakulle (<i>Accipiter g. gentilis</i>)	25,37%
3. Hiireviisid (<i>Buteo b. intermedius</i>)	20,75%
4. Herilaseviisid (<i>Pernis a. apivorus</i>)	7,92%
5. Tuuletallajaid (<i>Falco t. tinnunculus</i>)	4,37%
6. Väljaloorkulle (<i>Circus c. cyaneus</i>)	2,86%
7. Väikesi pistrikke (<i>Falco columbarius aesalon</i>)	2,63%
8. Lõopistrikke (<i>Falco s. subbuteo</i>)	2,62%

9. Rooloorkull (<i>Circus a. aeruginosus</i>)	1,73%
10. Rabapistrikke (<i>Falco p. peregrinus</i>)	1,51%
11. Konnakotkaid (<i>Aquila p. pomarina</i>)	0,96%
12. Teisi kullilisi	0,76%
Kokku	100,00%

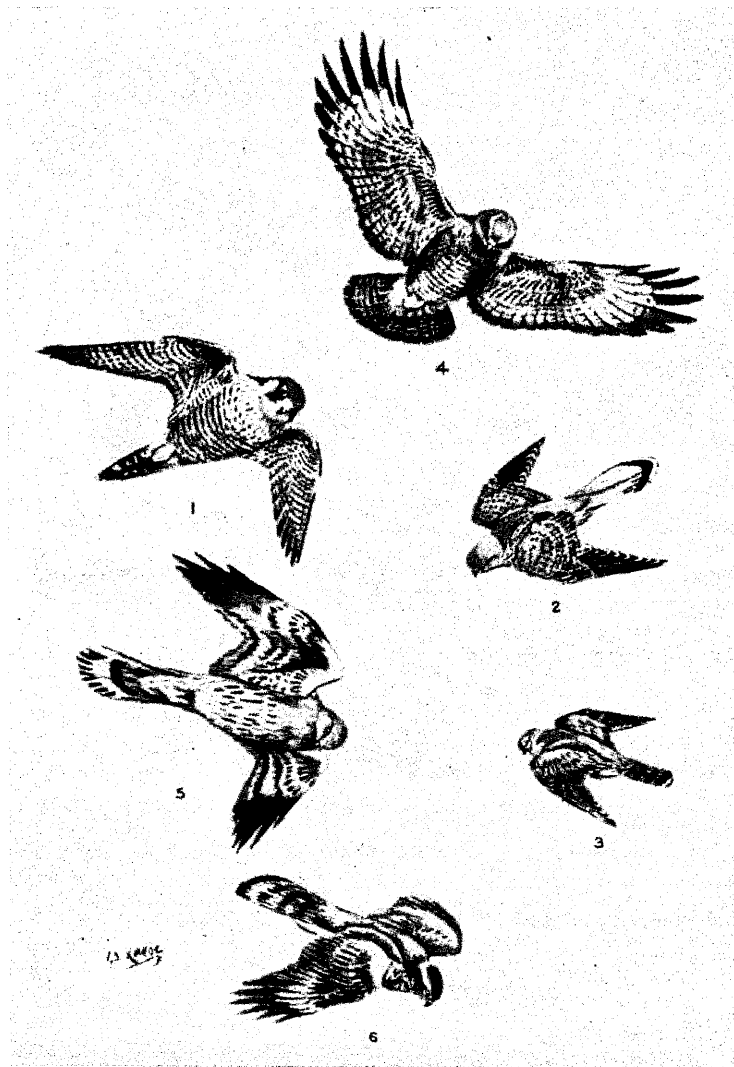
„Teiste kulliliste“ all tuleb mõista: jahipistrik (*Falco r. rusticolus*), punajalgne pistrik (*Falco v. vespertinus*), karvasjalgne viu (*Archibuteol. lagopus*), sooloorkull (*Circus pygargus*), harksabakull (*Milvus sp.*), madukotkas (*Circaetus gallicus*) ja kalakotkas (*Pandion h. haliaetus*). Kaljukotka (*Aquila ch. chrysaetus*) ja merikotka (*Haliaeetus Albicilla*) jalgu pole saadetud, kuid et neid esineb meil väga vähearvuliselt, ei muuda nende puudumine üldpilti. Huvituseta pole teada, et kõige rohkem loendatud haruldasi kullilisi on saadud kätte Virumaal; Jõhvi metskonnast on sel aastal saadetud isegi 1 paar lapikaku (*Strix nebulosa lapponica*) ja 2 paari pikasabakaku (*Strix u. uralensis*) jalgu.

Ülaltoodud hra Härmsi teadaandest saame enam-vähem kindla ettekujutuse, missuguseid kulle tuleb Eestis võrdlemisi harva ette. Kuid samas katsume ka haruldasi eksemplare ära märkida, alates k a k l a s t e g a.

Eestis leidub 11 kakulist, missugused jaotatakse suurteks, keskmisteks ja väikesteks. Suurte kakuliste hulka kuulub neli liiki (tiiva pikkus 380—470 mm.):

1) K a s s i k a k k (*Bubo bubo bubo*), sulgkõrvadega ja suurte punakas-kollaste silmadega, roostekarva musta tähnitusega.

2) L u m e k a k k (*Nycta nyctea*), sidrunkollaste silmadega, sulestik valge või enam-vähem pruuni kirjaga.

KULLILISTE LENNU-
PILDID:

- 1) Rabapistrik.
- 2) Tuuletallaja.
- 3) Väike pistrik.
- 4) Hiireviu.
- 5) Sooloorkull.
- 6) Raudkull.

3) Uralikakk (*Strix uralensis uralensis*), mustade silmadega, sulestik kollakasvalge, pruunide täppidega.

4. Lapikakk (*Strix lapponica*), sidrunikollaste silmidega, sulestik hall, suurte mustade triipudega ja väikeste põikviirudega.

Neist 4 suurest kakulisest on lapikakk väga haruldane, kuid teda on väga kerge ära tunda, sest ta on ainuke tume sidrunkollaste silmadega suur kakk. Teine sidrunkollaste silmadega suur kakk oli valge lumekakk. Teisel kahel liigil on silmad punakaskollased või mustad.

Keskmiste kakuliste nelja liiki kuuluvad (tiiva pikkus 230—300 mm):

1. Kõrvukas räts (*Asio otus*).

2. Sooräts (*Asio f. flammeus*).

3. Vöötkakk (*Surnia u. ulula*).

4. Kodukakk (*Strix a. aluco*).

Need neli keskmise suurusega kakuliste liiki tuleb meil Eestis tihti ette ja seepärast võib neid lugeda mitteharruldasteks.

Väikeste kakuliste kolme liiki kuuluvad (tiiva pikkus 100—175 mm):

1. Karvasjalgne kakuke (*Aegolius f. funereus*).

2. Kivikakuke (*Athene n. noctua*).

3. Värbkakuke (*Glaucidium p. passerinum*).

Kõigi kakukeste kirjeldamine oleks siinkohal otstarbetu, sest iga väike kakuke, kelle tiiva pikkus on 100—175 mm, on haruldane ja teda tuleb hoida kui haruldast eksemplaari.

Pistriklased.

Kui üht pistrikut tahetakse teiste kulliliste hulgast tunda ära, on tarvis vaadelda ainult tema nokka. Iga pistrik, olgu ta suur või väike, on teistest eraldatav sellest, et tema pealnokas on

Kullilise nokk. a) hambaga;
b) hambutu.

selgesti nähtav hammas, millele allnoka vastab vastav väljalõige. Eestis tuleb ette seitse pistrikute liiki: 2 suurt, 1 keskmine ja 4 väikest. Suurte pistriku hulka, kelle tiivapikkus on 390—410 mm, kuuluvad:

1. Islandi jahipistrik (*Falco rusticolus islandus*).

2. Jahipistrik (*Falco r. rusticolus*).

Mõlemad suurte pistriku liigid on meil väga haruldased.

Keskmiseks pistrikuks, umbes tuvisuurune ja ca 330 mm tiiva pikkusega on meil ainus pistrik — rabapistrik (*Falco p. peregrinus*).

Keskmine pistrik ei ole Eestis sugugi haruldane, vaid on isegi sagedasti ette-tulev pahim röövlind.

Väikeste pistriku nelja liiki kuuluvad tiivapikkusega 220—260 mm:

1. Lõopistrik (*Falco s. subbuteo*).

2. Väikepistrik (*Falco columbarius aesalon*).

3. Tuuletallaja (*Falco t. tinunculus*).

4. Punajalgne pistrik (*Falco v. vespertinus*).

Esimest kolme liiki tuleb Eestis sagedasti ette ja need ei nõua selle tõttu mingit lähemat kirjeldust. Sellevastu on aga neljas liik — punajalgne pistrik — väga haruldane, mille tõttu

Tuuletallaja. Ülal ema, all isane.

teda kirjeldan lähemalt. Isa on hall, punase triibuga rinnal ja kõhu all, emal on pruunikas punane rind. Kuid peaaegu, et seda haruldast pistriku tunatakse ära, on tema punased või punakaskollased jalad. Kõigil teistel väikestel pistrikuks on kollased jalad. Ühesõnaga: kui lastakse maha väike röövlind tuntud pistrikuhambaga ja punaste jalgadega, siis on tabatud väga haruldane punajalgne pistrik; kui aga lastakse röövlind, kel pistrikuhammas on nokal ja ta ise on kanakulli suurune, siis on samuti saadud saagiks haruldane jahipistrik.

Haruldasteks kullideks tuleb veel lugeda kaht liiki harksabakulle:

1. Punane harksabakull (*Milvus m. milvus*).

2. Must harksabakull (*Milvus m. migrans*).

Punane harksabakull on haruldane kui must (õigemini ei ole viimane must, vaid pruun). Mõlemaid liike on kerge ära tunda nende pikast haralisest sabast (pääsukesse saba moodi), sest ühelgi teisel röövlinnul ei ole säärast saba.

Must harksabakull.

Must raisakotkas (*Aegypius monachus*), samuti valgepea-kaelusotkas (*Gyps f. fulvus*) on meil Eestis ainult äraeksinud külalisteks ja selle tõttu loomulikult haruldased. Merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetus*), madukotkas (*Circus gallicus*) ja kalakotkas (*Pandion haliaetus*) on samuti haruldased linnud, kuid nad ei nõua siin mingit lähe-

mat kirjeldamist, sest nende lindude suurus imponeerib igale metsamehele, kes kaitseb neid kui haruldusi.

Omades lindude kogu, sooviksin seda haruldaste kullilistega lõplikult täiendada kui ka teaduslikuks otstarbeks neid säilitada; olen meeleldi nõus järgmiste täiskasvanute, mitte eriti puruklastud eksemplaaride, eest maksma: Lapikakk Kr. 10.—; jahipistik Kr. 10.—; punajalgne pistrik Kr. 10.—; punane harksabakull Kr. 10.— ja must harksabakull Kr. 5.—, millega ei taha püsimehi õhutada äritsemisele, vaid ergutada neid mitte hoolimatult kulle ära viskama. Kui sääraseid linde transporteerida soojal ajal, oleks väga soovitatav talle veidi põletuspiiritusega läbiimmutatud vatti toppida nokka ja teda paigutada aukudega kasti, et ta ei rikkneks.

Kui keegi metsameestest ei tunne lastud kulli ja teda tahab määrata kindlaks, olen alati meeleldi nõus teda aitama aadressil: Kunda tsemendivabrik, Alfred Leckbandt. Telefoni teel võib mind leida Kunda vabrikust.

Lootes, et eeltoodud read ergutavad mõndagi jahimeest haruldast lindu hoidma alal ja kaitsma, kui ka lastud eksemplaare teadusele hoidma alal, siis oleksid nad oma otstarbe täitnud.

Toimetuse järelmärkus: Jahisteost. määrus § 29 põhjal tuleb kaitse alla võetud jahiloomade (ka kullide) teaduslikuks otstarbeks laskmiseks Põminilt muretseada vastava luba, ilma milleta võib arusaamatusi tulla ette.

Toonekurgedest.

Käesoleva aasta „Eesti Metsa“ maikunumbris kirjutab J. K. toonekurgedest, soovitades toonekurgede pesade ülesseadmist elamute lähedusse. On mõistetav, et see soov ei ole halb, kuid olen veendumuses, et metslindudest ikka nii pea kodulinde ei saa. J. K. soovitab toonekurgede pesad seada üles tuulte ja tormide eest varjatud kuuskedesse, mis lindudele pakuvad head kaitset. Ta ütleb, et Valge-Venes on toonekured armastatud ja soovitavad külalised. Nad võivad küll seal

seada olla, kuid niipalju kui mina mäletan, ei eelista Valge-Vene (end. Minski, Vilna kuberm.) toonekured pesadeks kuuski, vaid nad pesitsevad isegi täiesti tuulest varjamata kõrgete pärnapuude ladvas ja elamute katuseil. Olen arvamusel, et Valge-Venes elutsevad toonekured erinevad meil Eestis olemas olevaist toonekurgedest.

Juba mitmeid aastaid pesitseb üks toonekure paar Vaivara metskonnas K. vahtkonnas kv. nr. 273, peal. Pesa asukohaks on ta vali-

nud magistraalkanaali läheduses oleva jämeda männi, mis on ümbritsetud kaunis tiheda kuusemetsaga. Pesa on tehtud männi alumisele harulisele oksale, lõunapoolsesse külge.

Käesoleval kevadel aprillikuu panin tähele, et eelnimetatud toonekure paar külastab iga päev oma elukohast paar kilomeetrit eemal oleva talupidaja põlde. Taluperemehega otsustasime ehitada toonekurgede jaoks pesa. Esijoomes löime laudadest kokku kaunis laia neljanurgelise aluse — aluse ülemistesse äärtesse löime servlaua, nii et pesaalune näis madala lahtise kastina. Kasti panime kurepaarile pesitsemiseks vajalise materjaali —

põhku ja isegi takku — ja tähendatud eseme aetasime elumaja lähedusse lehtpuudest koosnevasse parki jämeda kase otsa (kuuski ei ole). Kuid millegi pärast ei meeldinud kurepaarile säherdune elamu, kured lendasid küll mõnikord üle valmistatud pesa, kuid ei võtnud vaevaks seda vaadatagi.

Näib, et siinsed toonekured valivad pesitsemise asukohtadeks kanaalide ja kraavide äärseid metsi. Möödunud suvel teine toonekurepaar pesitses eelnimetatust umbes kahaksa kilomeetrit eemal Narva Kalevivabriku metsas.

Metsavaht V. A.

Kevadisest mõtuste jahist.

Käesoleva aasta kevadel oli riigimaadel 469 mõtusemängu. Mängu hooajal avastasid metsaametnikud viis uut mängu. Võrreldes eelmise aasta laulvate mõtuste arvu käesoleva aasta arvuga on see suurenenud ligi 100 võrra. Laskmiseks oli üle riigi nähtud ette 437 säärast vanemat mõtusekukke, kes nooremaid mänguplatsidelt peletavad eemale ja neid ei lase seal laulda. Laskmist võimaldati neilt mänguplatsidelt, kus üle kolme kuke mängus ja kus laskmine jahimajapidamise huvides osutus tarviliseks. Mõtuste laskmiseks anti lube soovijaile-jahimeestele 340 mõtusele, kuid lasti ainult 188 kukke, missugune on 0,5% võrra suurem möödunud aastal lastud mõtuste arvust.

Kuna mõtusemängu hooajal, kevadel, meil ilmastik on muutlik, millest oleneb ka mängukäik, siis pole osa jahimehi, hoolimata mitmekordsest väljasõidust, oma lube saanud kasutada ilmastikust olenevaid põhjusil. Mõtuste jahist võttis peale Eestis elutsevate jahimeeste osa ka jahispordi harrastajaid välismaalt, nagu Saksamaalt jne. On kuulduki, et ka Prantsuse jahisportlased on meie kodumaa suurimast ja haruldasimast linnust — mõtusest — huvitatud, ja võib loota, et me edaspidi võime kohata ka neid jahikülastena oma metsades. Ka on meie mõtusejahist huvitatud grupp Põhja-Aafrikas asuvaist prantslasist, kes erateel tähendatud jahipidamise võimaluste kohta hankisid teateid ja eeloleval kevadel kavatsesid tulla siia mõtusejahile. Ei saa jätta tähendamata, et prantslasil on meie mõtuste vastu huvi tekkinud peamiselt Prantsusmaal ilmuvate jahiajakirjade kaudu, kus on ilmunud rahvusvahelise jahi-

nõukogu peasekretäri hra krahv de Adixi artiklid ja pildid meie mõtuste jahist. Üldiselt on käesoleval aastal mõtuseid lastud palju vähem kui eelmisel aastal. Kui veel eelmisel kevadel Tallinna turul hommikuti võis näha müügil kuni 100 mõtust, siis käesoleval aastal puudusid need müügil, välja arvatud need mõtused, mis salaküttidelt konfiskeeriti ja oksjonil turukauplejate poolt osteti edasimüügiks. Säärane nähtus on tingitud uuest jahiseadusest, millega mõtuste ost-müük kuue aasta jooksul on keeldud. Loomulikult mõjub säärane keeld ka teataval määral salaküttide tegevusele, sest jahiseadusega maksmapandud karistusnormid on tunduvalt karmimad endistest normidest ja säärasel juhtumil, kus salaküttidel tuleb kahekordselt riskeerida (jahipidamine ja jahisaagi realiseerimine), on neile ka palju hädaohtlikum, mille tõttu nii mõnigi salakütt on jõudnud arusaamisele, et need „head ajad“ on möödunud ja salaküttimisega pole enam midagi hakata peale. Mis puutub salaküttimise juhtumite kindlakstegemisse mõtusejahi hooajal, siis on seda tulnud ette ainult paaril juhtumil.

Kuna mõtus on meie metsade haruldasim jahilind, on seetõttu kasutatud ära kõik võimalikud abinõud, et see ürgajast pärit linnuliik elutseks meil veel kaua. Mõjuvaks abinõuks tema alalhoidmiseks on püsiv ja kindel mänguplatside järelevalve, et neid kaitsta omavolilise jahipidamise ja mänguplatsidele tikuvate kassikullide (kassikakk — Bubo bubo L) eest, kes peletavad mõtuseid mänguplatsidelt ja rikuvad mängu.

Üheks tähtsaimaks abinõuks mõtuste kokumeelitamiseks on nende eest hoolitsemine

talvel, mida ka mitmes metskonnas teostatakse korralikult. Nii on püütud ettetulevaid metsaraiumisi teostada mänguplatsidest kaugemal, et mõtuseid mitte segada, ja veetud neile mänguplatside lähedusse liiva, mille tõttu mõtused ka talveks mänguplatside lähedusse jäävad peatuma ega ole sunnitud liiva hankimiseks lendama kaugemale.

Et korralik järelevalve ja võitlus mänguplatsidel või seal lähedal elutsevate kassikulidega nõuab aga metsaametnikelt rohkesti

aega ja vaeva ja nad peavad alatasa hilja õhtul ja vara hommikul viibima mänguplatsil, mis tihti asetsevad veega üleujutatud soodes ja rabades, on riigi maade ja metsade valitsus neile metsavahtidele, kes mänguplatside järelevalve teostamisel kui ka uute mänguplatside ülesleidmisel näitasid üles erilist hoolt ja enngilisust, maksnud preemiat kuni 20 kr. ja mänguplatsidel või nende läheduses hävitatud kassikulli eest 1 kr.

J. T-o.

Eldorados pardijahil.

J. A. Põllumees.

Matsalu laht Läänemaal — Eesti linustiku Eldorado — meelitab igal sügisel hulga jahimehi kokku pardijahile. Mulle saabus möödunud sügisel jahiseltskonnalt kutse minna Matsalusse pardijahile. Rõõmutunne käis kehast läbi — ja jäingi siis hommikut ootama, et sõitu alata.

Juba koiduajal ajasin enese pesast välja ja, riietunud, läksin õue vaatama, kuidas ka jahiilm välja näeb. Õue saabununa kuulsin alles, missugune vali maru peksab armutult raheteri ja vihmapiisku ülalt alla.

„Tõepoolest on ilm säärane, et hea peremees ei aja koeragi ulualt välja!“ mõtlesin endamisi.

Kuid seesugust ilma just jahimees ootabki. Tuul oli läänest, ja see iseeneest tingib juba jahi kordamineku.

Sõiduk ootas juba ja sõit algas ühe jahiseltsilisega. Tunniajalise sõidu järele olimegi jõudnud Eldoradosse, kus juba osa jahiseltsimehi ees ootas, osa aga oli alles tulemata.

Vaatasin rutulise pilguga üle lahe. Lainete harjad olid valges vahus, nagu üle puistatud kajakaist, ja tuul puhus nagu sepalõõtsast.

Taevas oli kaetud tinahallide pilvedega ning sadas ja oli külm.

„Eks ole täna jumalik ilm jahipidamiseks?“ lausuvad jahisõbrad kooris, „tuul on otse mere poolt!“

„Jah, nagu näha, vesi on kõrge, päris paras,“ vastasin naeratades.

Veidi viibides jõudsid ka viimsed meie ühised jahisõbrad kohale.

Päid krae vahele tõmmates, otse ma-

rule vastu, sammusime täie auruga ranniku poole. Raheterad ja vihmapiisad peksid armutult valusasti vastu nägu.

Seal, kus lokkas suvel luhahain, lainetas nüüd vahutav meri. Nagu tillukesed saarekesed paistsid siin ja seal heinakuhjad, põõsad ja küünid...

Läänetuul oli vee surunud merest luhtadele, ja nii kaugele kui silm ulatus, laius kutsuv veteväli.

Kõigil oli nüüd kiire. Ruttas igamees oma palgatud paati ja — lahele. Paadimees lükkas roikaga paati ja mina muudkui kükitasin ees paadininas ja ootasin saaki... Kui tormist laksuvate lainete möllust jõudsime pilliroometsa — Eldorado džunglisse — ei olnud seal enam nii kurja ilma kui lahe rannikul.

„Prääk-prääk...“

Pilliroog rabises kahtlaselt ja hall kogu tõusis pikas kaares õhku. Põmutatus, ja part langes plaksatades vette. Ka seltsimeeste paatide suunas kõlasid paugud. Jaht oli käimas täies hoos...

Oli juba pime, kui saabusime tagasi randa. Saak oli igal mehel rahuldav. Igäühele asus magus roidumus kontidesse ja kõigil oli soov rutata öökorterrisse — väikesesse kalurimajja — sest päikesetõusu eel pidi olema uuesti luhal.

Olimegi varsti kellegi rannikuelaniku juures ööbimisel. Igamees võttis oma kaasatoodud leivakoti lahti — ja algas kibe õhtusöök ja napsitamine, mis külmanud kerele oli väga kosutav...

Kui oli joodud, söödud, heitsime kõik kaheksa jahimeest tuppa toodud õlgedele, mida lahke kaluri perenaine veel linadega ja pealuste sulgpatajadega ning vaipadega oli rikastanud, puhkama.

Et uni niipea ei tulnud, tegime otsuseks, et igamees jutustab ühe anekdoodi jahist.

„Kes algab kõige enne?“ küsiti kooris.

„Hans!“

„No olgu!“ lausus Hans. „See oli suvel. Nägin, et rebane varitseb minu kukke. Lasksin paugu, nii et karvad lendasid, — rebane ei kõssanudki! Lasksin teist korda, nii et veri mööda külge alla jooksis, — rebane varitses rahulikult edasi. Kõmmutasin siis kolmanda korra, nii et valge hakkas läbi paistma — siis alles jooksis rebane metsa.“

Naerdi kooris.

„Nüüd on järg Pauli käes!“

„See oli mullu,“ algas Paul, „kui läksin püssiga Pullapä poole luusima. Astusin teed mööda edasi, järsku nägin, et mingi kuradima rodu rattaroopas askeldas. Jäin seisma ja silmitsesin hoollega. Noh, viimati siis sain ikka aru, et olid põldpüüd. Seisid teised reas roopas nagu sõdurid ja lahmisid vett kerresse, nii et lust näha. Mõtlesin, et kui teen ühe põmaku, saan kõigest paar nokka ja teised lasevad jalga nagu sahin. Aga kahju oli — niisugune ilus pesakond, kaksteist tükki. Mõtlesin siis tüki aega, ja püüd lahmisid vett edasi. Viimaks tulin toredale mõttele. Pistisin püssivarda paremasse rauda ja sihtisin hoollega roobast mööda. Aga nii kui ma kärtsu tõmbasin — mitte üks püü ei liigutanud. Läksin ligemale ja nägin, et kõik püüd olid silmapidi vardas nagu silgud...“

Tuba rõkkas naerust.

„Jakob, sinu käes on kord!“

Jakob, hea naljahammas, algas:

„See oli ilusal kevadisel hommikul, kui sammusin üle soo, meel paha, sest olin päris õnnetuselaps — mitte midagi jahisaagiks. Äkki silmasin suure kase kõrval rebase. Lõin püssi palge, kuid

sealsamas tuli meele, et püss on tühi. Rebane aga kükitas rahulikult edasi. Otsisin taskust rohusarve — laadisin püssi, aga puudus kuul. Kobasin taskuid mööda ja midagi puutus näppu. Nael — nelja tolli pikkune. Panin selle püssi kuuli asemele. Sihtisin. Lasksin. Pauk. Rebane istus ikka puu kõrval. Läksin ligemale ja vaatlesin — rebasel saba puu külge kinni naelutatud. Rabeles vaeseke. Ei mõtelnudki surra. Hakkasin püssipäraga teist togima. Lõin kõigest jõust. Rebane urises nagu koer ja näugus nagu kass. Viimaks läksin veel lööma — vääratasin ja lendasin ise hoost kaasakistuna ninali maha. Hirmuga tõtsin pea, sest olin nii rebase ligidal, et ta oleks võinud mind hammustada. Vaatasin, ja mis ma nägin? Rebane oli naha seest välja joosnud — vist ehmatuses, kui ma ninali kukkusin. Puu küljes oli tühi rebase nahk. Võtsin siis maha ja läksin koju...“

Jällegi oli naeru laialt, isegi perenaine naeris nii, et silmis vesi.

„Villem, hakka pihta!“ hüüti ühiselt.

„Nojah,“ algas Villem, „hiljuti oli mul säärane lugu, et kohe pane kaks kätt kokku ja imesta. Olen ma ka juhtumeid näinud ja läbi teinud, aga seekordne lops tuli nagu pikne selgest taevast. Teate, mehed, ka meie päevil sünnib imesid... Nojah, lugu oli nii, et läksin püssiga Valgevälja metsa. Noh, lonkisin tükk aega — ei näe ainult elavat hinge. Mõtlesin ise, et mis sa, hing, ikka tühja hulgud, et kodu vaja üht ja teist teha. Pöörasin juha ümber kodu poole, kui korraga tundsin, et seest löödi nagu vurriga segi, ja nii kange häda kohe, et hoia alt. Ei aidanud midagi muud, kui panin püssi puu najale ja ise muudku hakkasin pükse rebima... Nojah, kõik läks hästi, pidin just lõpetama, kui korraga, ma ei tea, kas ma puudutasin või oli nii kange tuul, aga püss langes puu najalt ja maailma kärakas kõlas nii, et mul kohe silme ees lõi kirjuks. Noh, mul pole enne seesugust lugu juhtunud, et püss iseendast lahti läheb, aga kõik sa pead elus ära nägema... Nojah, kehtasin siis püksid korda, võtsin püssi ja vaatasin — mõlemad rauad tühjad...“

Viskasin siis tühja tuletoru õlale ja hakkasin liikuma. Sain mõned sammud astunud, näen: kits siruli põõsa ääres maas, pea verine otsas. No nähke, jahisõbrad, kus oli ikka õnn ja kus on alles mehel püss — ilma meheta muudkui tapab! Viskasin siis kitse õlale, endal süda puperdas sees. Sain niiviisi paar sammu astuda, näen — teine kits siruli maas. Ei uskunud küll, aga kitsel oli labaluudes mulk. Virutasin siis mõlemad hunnikusse, et ega's ma neid seljas ikka ära jõua viia, nii-kui-nii tuleb tulla vooimehega. Hakkasin siis päris hoolega ringi silmama ja materdasin kõik põõsa- ja puudevahed läbi, selles suunas, kus pool püssitoru ots võis olla, kui ta kärgatas selle mehise müraka. Ja mis te mõtlete, mu jahisõbrad — korjasin veel kaks jänest ja neli tetre. See oli siis kõik see saak, enam ei leidnud.“

Naeru oli küllalt. . .

„Ei ma niisugust lugu taha uskuda,“ pajatas perenaine.

„Kuule, ära jõmise!“ pahandas vana kalur. „Jahimeestel juhtub mõndki!“

„Kelle kord on kõnelda?“

„Johanil!“

„Kord seisin metshanede parve all,“ algas Johan, „kui neid igavene suur leegion tuulekiirusel edasi lendas. Esimese pauguga kukkus kuus, teise pauguga kuusteist, ja kui kolmanda veel tagant järele kihutasin, kukkus neid korraga kuuskümmend kuus tükki. Mõtelge ometi, mehed, missugune metshanede koorem oli mul neid koju tasida. . .“

„Noh, Eduard, nüüd on sinu kord jutustada!“

„Teate, mu jahisõbrad,“ algas Eduard, „minu aias on hulk kirsipuid. Mullu sügisel, ühe tuttavaga kirsipuude all istudes ja marju süües, pahandasin ma järsku nende luusüdamete üle, sest mul puudub pealmisel korral viimne kui üks hammas. Ja kas te teate, kuidas ma marjadest luusüdamed kõrvaldasin? Ma laadisin püssi linnuhaavlitega ja lasksin oma pojalt toobitäie marju kirsipuu ladvast korraga alla kallata. Ja nii lasksin ma igal marjal luusüdame seest välja. . .“

„Kuule, Tõnis, ära hakka norskama, sinu kord on rääkida!“

Tõnis algas:

„Lasksin kord Ungrus Tubriku Jüri kadakasel karjamaal rebase ja hakkasin ise eide poolt jahikotti pandud pruukosti sööma, surnud rebane sirevil kõrval. Akki aga kargas rebane maast üles ja tahtis sääred teha. Haarasin tal tagumisest jalast kinni ja pahandasin kurja häälega: „Oled sa kord juba maha lastud, siis pead ka surnult lamama!“ Ja rebane oligi sõnakuulelik, jäigi endiselt lamama ja oli surnud.“

„Noh, Peeter, oled viimne, jutusta!“ hüüti.

„Ehk aitab juba, uni tikub vägisi kalale,“ lausus Peeter.

„Ei midagi — ära pead jutustama!“ nõudsid teised.

„See oli tänavu kevadel,“ algas Peeter, „kui tedred mängisid ja ma onnis istusin ja mängu ootasin. Peagi liginen paraja maa peale tedrekukk, kelle kohe maha lasksin ja onni tõin mingi oma istepingi alla viskasin. Veidi aja pärast ilmus teine kukk ja hakkas mängides mulle liginema. . . Korraga juhtus midagi säärast, mis mind pani imestama, nii et ei teadnud, kas see lugu oli unes või ilmsi. Minu istme all algas äkitselt tedremäng, ja enne kui ma õieti aru sain, milles asi seisab, jooksis surnud teder kudrutades minu jalgade vahelt läbi, välja teisele kukele vastu, ning hakkas vihaselt selle harjast kinni. See lõi ka vastu ning võitlus algas. Parajasti tuli neid neli tükki veel võitluskohale, ja siis, kui nad kõik üheks keraks kokku liitusid, põrutasin paugu ja nüüd olid need kõik kuus mul korraga käes.“

Nüüd olid kõik oma anekdootidega jõudnud lõpule ja naeru oli kogu aeg laia moodi.

Perenaine, kes kogu aja oli anekdoote kuulanud, tegi käega ringi õhku ja lausus:

„Oh mu Looja arm küll, on aga need jahimehed naljavennad ja mõistavad luisata!“

Et igal mehel hakkas juba uni vaeva tegema, lõpetasime kõne ja peagi oli toas kuulda tugevat norskamist.

Merikotkas (*Haliaeetus albicilla* [L.]).

E. Sits.

(Järg).

Ökoloogia.

Püüan esitada võimalikult isiklikke tähelepanekuid, mis saadud merikotka pesa külastades 1927. ja 1928. aasta suvel ja järgnevatel suvedel linde vaadeldes mitmel pool vabas looduses. Olgu tähendatud, et minu ülesanne pole olnud mitte merikotka ökoloogia kava-kindel uurimine, vaid katkendilised tähelepanekud muude ornitoloogiliste vaatluste kõrval, mistõttu nad ei saa pretendeerida täielikkusele. Kahjuks pole mul käepärast olnud ühtki põhjalikumat merikotka monograafiat peale Horst S i e w e r 'i töö Saksa merikotka üle ja Bengt B e r g 'i südamliku soojusega kirjutatud raamatu Rootsi viimsete merikotkaste väljasuremisest, mistõttu võrdlusjoonte tõmbamine on ainult osalt võimalik. Meie kodumaa merikotka ökoloogia on aga n.-ö. kirjutamatu leht.

27. juunil 1927. a. külastasin esimest korda merikotka pesa. See pesa asus Matsalu lahest kirdepool Keskvere soometsas (3. joon.). Metsavaht R o s e n b e r g, kes mulle oli teejuhiks, teatas, et lind pesitseb siin juba teist aastat. Koht, kus kotkapesa asetses, oli hõre sookaasik üksikute mitte väga kõrgete mändidega. Öhtu eeli jõudsimel kotkapesa lähedusse. Vaevalt 100 m kaugusest lendas ♀ pesalt üles, kuna ♂ seltis talle lähedalt puu otsast. Pesapuu oli tuulest murtud ladvaga mänd, mille kõrgus umbes 15 m. Pesa oli ehitatud otse murdekohale, puu ülemisele tipule, nii et ta kerkis kõrge platvormina üle okste. Pesapuu asus paarisaja m läbimõõduga metsalagendiku keskel ja selle otsast pidi kotkail olema avar väljavaade kogu ümbrusele. Binokliga pesa silmitsedes nägin üle serva noore linnu tumedat sulestikku. Pesapuu all maas leidis rohkesti lindude kriitvalgeid ekskremeente, millega põõsad ja rohi olid kohati otsekui üle lubjatud. Leitnud sulgede järgi otsustades pidi see kotkapaar olema väga vana, sest suled olid väga luitunud värvusega ja kulunud. Vanad linnud lendasid meie pesa juu-

res tegeledes üsna rahuliselt ümbruses ringi, veidi kõrgemal metsalatvadest, ega lasknud kuulda ühtki häält. Kuid neid ümbritses juba algusest peale tihe „saatjaskond“, koosnedes mitmest hallist varesest, paarist kaarnast ja mõningaist väiksemaist värblinnulistest. Eriti kaarnad näisid olevat väga vihased, häälitsedes ärevalt ja jagades kotkaile hoope, järsu pöördega ülalt neile peale lennates. Alguses näisid kotkad neist üldse mitte välja tegevat, kuid pärastpoole katkes neil nähtavasti kannatus, ja nägin haruldast vaatepilti, millist kirjeldab ka Bengt B e r g, merikotka suhtumisest teda tüütavale kakjakale. Hiiglakotkas pööris enese lennuaeglaselt selili ja võimsa tiivalöögiga pühkis kaarna nagu udusule enest eemale. See kordus mitmel puhul.

Kotkapesa külastamine nõudis enne tükki tööd, sest puu oli alt oksita ja libe. Lõpuks küündisin siiski esimeste oksadeni ja peagi üsna kotkapesani. Vanad linnud olid küll tõmmanud oma lennuringid pesa ümber koomale, kuid käitusid väga rahuliselt ega kavatse nudki mulle kallale tungida. Kui pea üle pesa ääre tõtsin, kaitseks käes tüse puuoks, siis oli alles noor lind see, kes rahurikkujale oma valju, kitse mokitamist meenutava „mhäk-mhäk-mhäk...“ taolise häälitse vastu saatis, nokk sõjakalt avatud, silmad välkuvad vihast ja tiivad poolavatud. Kuid puuksa abil likvideerisin kavatsetava kallaletungi ja surusin noore kotka teisele poole pesaservale. Lind oli juba peaaegu täiskasvanud, valmis mõne aja pärast pesast välja lendama. Vanad linnud ei teinud meievahelisest tülist väljagi, lendasid ikka veel metsalatvade kohal, ainultki häält kuulda laskmata. Kanakull lendab inimesele pesa juures vastu, rabapistrik karjub ärevalt ja katsub pesa suhtes eksiteele viia, meie võimsam röövlind, merikotkas, on aga nii rahuline ja külm, nagu ei läheks talle vähimatki korda, mida inimene seal toimetab. Selles veendusin ka hiljem. Kallaletung kotka poolt kuulub m e r i k o t k a suhtes küll täieliselt muinasjutu valdkon-

da. Ka noor lind pesas rahunes lõpuks, kui nägi, et mul temaga pole kurje kavatsusi, silmitses mind vaid umbusklikult. Tavaliselt muneb merikotkas 2 muna, siin oli pesas aga ainus koor. Nii pidi siis üks muna olema kuidagi hukkunud, või oli teine noor lind juba varem lennuvõimeliseks saanud ja pesast välja lennanud, nagu seda tõendab S i e w e r t. Pesa oli ehitatud jämedaist okstest, tema läbimõõt oli umbes 1,5 m ja kõrgus 80 sm. Seest oli ta vooderdatud heintega. Tähelepanuvääriv oli pesas valitsev puhtus: ekskrementidest peaaegu jälgegi ja toidutagavaradest, millest kõnelevad paljud vanemad autorid, ainult üks poolelisöödud sinikaelpart. Ka mõnede vanemate autorite väited, nagu koguksid kotkad endale tagavaraks hulk toitu ja et seda mädanemisest hoida, jätavad püütud saagi ellu, enne tal jala- ja tiivaluid murdes, on merikotka kohta küll täieline fantaasia. Selleks puudub kotkal küll igasugune tarvidus, igasugune mõte, kui üldse saab kõne alla tulla miskisugune ettenägelikkus sellasel toimimisel.

Meil ja ka naabermaadel pesitseb merikotkas puu otsas, eriti eelistades tuulest murtud ladvaga mände, kus siis pesa ehitatakse puu ülemisele tipule laia platvormina. Kuid on teada ka juhtumeid, kus pesa asetseb puu tugevail külgokstel. Peale männi on leitud meil merikotka pesi veel kuuskede, haabade, tammede ja isegi sanglepa otsast. Kuid veel huvitavamad on kaks juhtu Kasari luhast möödunud saj. teisest poolest, kus üks kotkapesa asetses ühel kihunnikul ja teine pooleni äraviidud heinakuhja otsas. Igatahes on need aga erandjuhud. Stackelberg'i poolt kogutud 3 munakurna järgi otsustades leidub merikotka täit kurna meil alles aprilli esimesel poolel, seega ligi kuu aega hiljem kui Saksamaal. Kuna haudevältus on merikotkal keskmiselt 40 päeva, siis peaksid pojad munast kooruma mai keskel. Arvestades pesast väljalennu ajaks meil umbes 10. juuli, nõuavad noored merikotkad kuni oma lennuvõimeliseks saamiseni aega üle 7 nädala.

Toit on merikotkal üsna mitmekesine. Matsalu lahe ümbruses asetsevate

pesade alt leitud toidujätted koosnevad peamiselt mitmesuguste veelindude, valdavalt partide jäänuseist ja suurel määral ka havi luudest, milline kala näib olevat merikotka lemmiktoite. Kuid on leitud ka angerjaluid, imeta-jaist oravaid, jäneseid ja noori metskitsi. Viimased langevad kotkale saagiks peamiselt lahe roostikus, kus nad eelistavad käia magamas. Lendavat lindu pole ma juhtunud veel kordagi nägema merikotka poolt tabatuna. Tema üllatab oma saaki järsu ilmumisega, kus põgenemisele mõtelda on juba hilja. Loomapsühholoogiliselt on huvitav, et sellane ootamatu ilmumine otsekui halvab varitsetava olendi teguvõimet, ja selle asemel, et põgeneda, ta otse lendab kotka küünte vahele. Eriti huvitav on jälgida sellast momenti mitmesuguste partide juures, kes kevadel tegelevad hiiglaparvedena koos. — Räp-
petombud on merikotkal suured, pikkusega ligi 10 sm, võrdlemisi sileda pealispinnaga ja koheva ehitusega. Pesa all ja kotkapuude ümbruses leidub neid alati suurel arvul.

See, mis merikotkast teeb alles tõelise kotka, on tema uhke kotkalend (4. joon.). Mõtlen siin seda peaaegu liikumatuil tiivul toimuvat, spiraalselt ülespoole tõusvat lendu, mis ilusa ilmaga sooritatakse eriti meelsasti ja mis õhuvoolude ärakasutamise tõttu viib kotka toredais ja laialdasis keerdudes ning poognais ikka kõrgemale ja kõrgemale, kuni ta lõpuks paistab vaid vaevaltmärgatava täpikesena. See lend on hoopis midagi vastupidist linnu tavalisele raskepäraste tiivalöökidega toimuvale edasikulgemisele. Siewert on leidnud sellele väga tabava iseloomustuse, mis kõlab järgmiselt: „Nüüd alles näeme, kui väga linnu lennupilt võib muutuda, selle järele, kas ta tugevate tiivalöökidega edasi sõuab või tiibu liigutamata õhus hõljub. Sellases õhushõljumises ehk purjetamises väljasirutatud tiibadega saavutab merikotkas alles oma täiusliku ilu. Rahulikult sooritab ta oma spiraale, kõik raskus näib olevat temast ära langenud. Enam ei ole ta raskepärane ja kohmakas hiiglane, vaid vaba kõigest maisest, jääb ta vabaduse ja ilu sümboliks selle mälestusse, kes teda sellasena on näinud, üks meie õil-

samaid linde, kotkas sõna otsemas mõttes. Vähimagi vaevata tõuseb ta hiiglakõrgustesse, kusjuures pole märgata ühtki tiivaliigutust. Nagu kõik purilendajad, on ka tema sellase lennuviisi juures olenev teatavast tuule tugevusest. "Sellast lendu olen Matsalu lahe ääres kohanud niihästi kevadel maikuus kui ka pärast poegade väljaviimist pesast palavail juulipäevadel. Küllaltki tähtis siinjuures näib olevat peale ilusa ilma ka kotka enese „meeleolu“, kui nii võib ütelda. Ärritatult ja vihasena pole seda olnud kunagi märgata. Kevadel, kui kotkapaar juba peaaegu terve hommikupooliku roostiku kohal on toitu otsinud ja keskpäev läheneb, algab üks lindudest enese ülespoole kruvimist. Peagi järgneb sellele ka teine, kuni mõlemad kaovad taevasinasse. Sellase lennu kestvus on väga muutlik, võib kesta 15 min., 30 min. ja rohkemgi. Vahest laskuvad linnud allapoole, et varsti jälle otsast alata ülespoole tõusmist. Iseloomulik on just see, et meelsamini toimub sellane lend keskpäeva paigu. Seejuures ei lase linnud kuulda ühtki häält. Suve teisel poolel, kui vanad ühes poegadega harrastavad sellast lendu, kujuneb see kõrgel taeva all sageli elavaiks lennumängudeks. Olles teatava aja juba spiraalselt keerelnud, hakkab üks lind järsku teise ümber lendlema, millele seltsivad peagi ka teised. Nii tekib elav üksteisest läbi, üksteise üle ja üksteise ümber lendlemine, kus kõik linnud näivad vallatud olevat mingist neile muidu nii võrast elevusest. Kuid teatav rahulikkus püsib seejuures siiski ja vahest katkestatakse see tegevus mõne majesteetliku laiakaarelise spiraaliga. Sellast lennumängudel lasevad linnud kuulda sagedasti ka oma häält. Kuuldub venitatud vilistust, mis silpidesse tähendatult kõlab umbes kui „bjääk bjääk“ (m. s. kuuldub selletaolist vilistust ka roo-loorkullide lennumängul) ja juba eelpool mainitud intensiivselt väljatõugatavat mõkitavat „mhäk-mhäk-mhäk...“ Viimane ongi merikotka tavaline häälitus. Miks Floerick e võrdleb seda koera haukimisega, jääb arusaamatuks; isiklikult ei leia ma siin haukimisega küll vähimatki sarnasust, küll aga Bengt Berg'i ja Siewert'i vastavate ülestähendustega.

Loodusekaitse seisukohalt.

Kuigi jahimajanduse seisukohalt merikotkas kuulub kahjulike lindude hulka, oleks juba ammugi aeg loobuda seisukohast, et kõik sellased linnud tuleksid hävitada. Uus jahiseadus on merikotka absoluutsest kaitsest ilma jättnud, sest kaitse all on ta selle seaduse järgi ainult 1. aprillist kuni 31. augustini. Kaljukotkas, kes meil üldse ei pesitse, on aga kogu aasta kaitse all! Pole siinkohal aeg ega koht selle imeliku nähtuse üle polemiseerima hakata, kuid ei saa lahti tundest, et selle paragraafiga on meie merikotkale liiga tehtud. Võõrastav on ka nähtus, et mõned metsaametnikud ja isikud, kellele loodusekaitse peaks olema eriti südamelähedane, ei pea sellest kuigivõrra kinni (vähemalt enne uue jahiseaduse maksamahakkamist). Hoopis veidrad on näit. Matsalu roovahtide arusaamised merikotka suhtes: püütakse teda maha lasta igal võimalikul juhul. Samuti paljude teiste jahimeeste ülim püüd on suunatud sinna poole, et võimalikult vähendada merikotkaste arvu. Salakütid ja kohalikud talumehed muidugi peale selle, kes on meistrid kotkapesade lõhkumise peale.

Küsimine nüüd, kui palju leidub Eestis praegusajal üldse merikotkaid. Muidugi on täpne vastus võimatu, siiski umbkaudu võib seda ütelda. Matsalu laht ühes kaugema ümbrusega — 3 paari, Saaremaa — 2 paari, Hiiumaa 1 paar, Peipsirannik 1 paar, Võrtsjärve ümbrus 1 paar — see kõik kokku annab 8 paari merikotkaid. Lisame siia juure veel 2 paari, kes kuski kodumaal võiksid veel elutseda, siis saame kokku 10 paari merikotkaid. Aastas pesitse-da võiksid neist ehk ainult pooled, s. o. 5 paari. Võrreldes seda 10 kotkapaari näit. Saksamaa merikotka koosseisuga, kus praegu registreeritud kuni 25 paari ja Rootsiga, kus teada umbes kuni 20 paari, pole meie kodumaa, võrreldes oma pindala väiksusega, kõige halvemas seisukorras. Kuid loodusekaitse suhtes oleme neist maadest ometi kaugele maha jäänud, sest jahiseadus aitab siin üsna vähe. On päris selge, et merikotkast kodumaa haudelinnuna omame

veel vaid vähesteks aastakümneiks, võib olla veel vähemaks ajaks. Tema väljasuremine praeguse olukorra edasi kestes on võib-olla juba lähema tuleviku küsimus.

Milles seisab siis viga, kuidas vältida kodumaa suurima kotka väljasuremist, kas on see üldse võimalik? Selle peale lasen vastata Bengt Berg'il, sest see, mis tema ütles kümme aastat tagasi oma kodumaa merikotkaste kohta, kui need polnud veel võetud riikliku kaitse alla, kõlbab väga hästi meilegi. Ja paremini kui seda teeb Bengt Berg, ei suudaks seda keegi väljendada.

„Umbes veerand aastasada tagasi kirjutati ühes suuremas põhjamaises ornitoloogilises teoses, merikotkas olevat harilik ja pesitsevat kogu maal. Teisiti on see nüüd. Vaevalt veel inimiga edasi, ja viimane kotkapesa kogu maal seisab tühjalt.

Kus peitub viga? Ainult meis enestes. On kahetsusväärne, et ei osata õigel ajal kaitse alla võtta kodumaise looduse väärtuslikumaid aardeid, et säästa neid järeltulevatele põlvetele.

Võidakse ju väita, et kotkad ka siis välja sureksid, kui neid mitte ei jälgitaks ega tapetaks. Inimlik tsivilisatsioon peab varem või hiljem tungima kotkaste pesapaikadeni ja sundima neid taganema, eriti seepärast, et merikotkas elutseb asupaikades, mis inimese poolt võrdlemisi kergesti võidetakse. Kuid tegelikult ei vabanda see väide küll kedagi. Arvestades merikotka haruldusega pole tema poolt hävitatud jahiloomade hulk kuigi nimetamisväärne, seda enam veel, et ta aitab hävitada haigeid ja inimese enese poolt vigastatud jahisaaki. Ja ometi on kotka lennukuju üle kodumaise looduse tõesti ka midagi väärt.

Nüüd tekib küsimus: kuhu jäävad siis noored kotkad, kuhu jääb juurdekasv? Vastus on väga lihtne. Noored kotkad ei saa ilalgi suguküpsiks, või siis ainult väga vähesed neist. Vanemaist lahkudes lendavad nad sügisel mitmele poole laiali. Neil puudub täiesti vanadele kotkaile omane ettevaatus inimese suhtes, nad on elukogenematud.

Kõikjal ümbritsevad neid neile tundmatud hädaohud, mida vanad kotkad,

kelle vanus 50 ja enam aastat, oma pikal eluajal on tundma õppinud. Varem või hiljem langevad noored linnud inimesele saagiks, veel enne, kui nad suguküpsiks saavad ja pesitsema jõuavad hakata. Seega ongi seletatav merikotka juurdekasvu peaaegu täieline puudumine.

Sellaseid loomi, kes on maaga seotud, võime ettenähtamatuks ajaks kaitsta väljasuremise eest, kui neile ainult teatud piiratud maaala muretseme, kus nende jälgimine oleks seadusega keelatud. Kotkaid ei saa keegi ohjeldada. Nende tiivad kannavad nad kaugemale, kannavad sinna, kuhu ei ulatu seadusegi kaitse. Ainult laialdane selgitustöö ja riiklik kaitse alla võtmine, mis kõikidele vastavaile ametnikele teatavaks tehtaks, suudaks merikotka väljasuremist ehk mõneks ajaks edasi lükata.“

Nii kirjutab Bengt Berg kümme aastat tagasi. Aasta hiljem võeti Rootsi merikotkad riikliku kaitse alla. Kahjuks pole mul teada selle tulemusi, kuid selge on, et nad on positiivsed.

On hea, kui vähemalt asustatud kotkapesad suudetakse kodumaal kindlustada hävimise eest, sest seegi oleks suur samm edasi merikotka kaitse teostamisel. Nii saaksime vähemalt kõrvaldada olukorra, et alatise jälgimise ja tagakiusamise tõttu kotkas asub järgmisel aastal otsima uut pesapaika, kus aga võib-olla eest leiab sama vähe rahu nagu endisel kohal. Kuid veel parem oleks, kui saaks teatava piirkonna, kus merikotkas alatiselt elutseb ja pesitseb, kuulutada tema kaitsealaks. Sel puhul oleks hädavajaline tarviliste juhtnõotide andmine vastavaile metsaametnikele jt. valvet teostavaile isikuile, kes omakord teeksid selgitustööd kohaliku rahva hulgas. Sest kaugeltki mitte kõik merikotkaste mahalaskmised ja pesade hävitamised ei tule inimeste pahatahtlikkusest ja sihilikkusest, vaid lihtsalt teadmatusest.

Pikendades merikotka edasielamist kodumaise haudelinnuna ei too me kasu mitte üksi teaduslikule ornitoloogiale, vaid sama palju, võib-olla enamgi veel aitame tõsta kodumaa looduse esteeti-

list väärtust. Sest tõesti raske on ütelda, mis võiks looduses olla enam väärtuslikumat, kui laulev lind põõsas, väлкиire pistrik väljal või lendav kotkas kõrgel taeva all.

J ä r e l m ä r k u s: Käesoleva artikli trükkimise ajal külastas autor Mõtsu metskonda Lõuna-Läänemaal, et määrata kindlaks selle metsa kotkaste koosseisu. Õnnestuski leida üles merikotka pesa 2 täiskasvanud suurepärase noore kotkaga ja koguda mõningaid uusi öko-

loogilisi andmeid. Täiesti alusetuks osutusid aga mõnedes ringkondades lendulastud kuulujutud Mõtsu metskonna erilisest kotkarohkusest. Praegu ei pesitse siin rohkem merikotkaid kui vaid see ainus paar. — Umbes samal ajal avastati Virumaal Alutaguse metsades 2 asustatud kaljukotka (*Aquila chrysaëtus* [L.]) pesa, mis näitab, et seegi lind elutseb meil veel haudelinnuna edasi, ja koguni rohkemal arvul, kui seda võis oletada.

LOODUSEKAITSE.

Loodusekaitsest meie naabermaades ja Eestis.

(Järg).

Loodusekaitse Poolas.

Vene tsaaririigi kokkuvarisemise järele jäi Poolale kuulus Bialowieža mets, milles oli Vene keisri jahipark metssõnnide, suubrite, kaitsealaga. See mets, mis maailmasõja kestes oli laastatud ja suubrid peaaegu viimсени maha lastud, tahtis korraldamist. Samuti töötas Poola Tatra ühing (Polskie Towarzystwo Tatr) Zakopane's ja Poola Kodutundmise ühing (Polskie Towarzystwo Krajoznawcze) Varssavis, kellest mõlemail oli loodusekaitse sektsioon ja kelle ülesandeks oli elustada loodusekaitse küsimusi riigis, märkida loodusekaitset väärivaid esemeid ja nende asukohti. Neile kahele ühingule oli abiks ka Loodusmälestusmärkide Kaitseühing Poola-Ülem-Sileias. Nende kolme ühingu tegevus Poola loodusekaitse küsimuse edasiviimiseks on mainitav. Agara tegevuse tulemusena võib siin mainida järgmiste suuremate rahvaparkide (Park narodowy) asutamist ja korraldamist:

1) **Rahvapark Tatra** mägestikus (Park narodowy w Tatrach), mille suurus on ligi 720 km². Asudes mägestikus, mille üksikud tipud kergivad kuni 2.663 m, on see park ilusaimaid Poolas. Metsik loodus sügavate, ümarguste ja omapärase värvin-

guga järvedega (näit. kuulus Morskie Oko), järsud kaljud, kohati alatine lumi on selle rahvaparki kuulsuse viinud kaugele üle oma riigi piiride.

2. **Pieniny** rahvapark (Park narodowy w Pieninach), samuti Tatra mägestikus, 386 ha suurune ala, mis oma ilult ei jää kuigi palju maha eelmisest.

3. **Bialowieža** rahvapark (Park narodowy w Puszczy Bialowieskiej), 4.600 ha suur metsaala, kus elavad suubrid, koprad ja teised haruldased metsloomad. Sagedasti külastatud rahvapark Poolas, kuhu juhitakse raudtee valitsuse poolt tihti n. n. üllatusrongid.

4. **Czarnohora** rahvapark (Park narodowy na Czarnohorze) Tatra mägestikus Tšehhoslovakkia ja Rumeenia piiri läheduses, kuni 2057 m kõrguste tippudega, 832 ha suuruse alaga. Kuulus oma rododendronite (*Rhododendrova Kotšyi*) kasvu kohtadega.

5. **Ludwikowo** rahvapark Posnanis, mille suuruse kohta mul praegu andmed puuduvad. Avati 1. sept. 1933. Peale nende on kavatsusel asutada suuremaid rahvaparkide Babia Góra'le (pindalalt 12 km²) ja Swietokrzyskie Góry'dele, kus asutatakse kolm eraldatud kaitseala 479 ha pindalaga; neist on üks poola lehise (*Larix polonica*

Rac.) hoiumetsaks. Vähematest kaitsealadest mainitagu siin veel Switez'i järve, Adam Stadnicki metsa (ligi 42 ha), üksikute taimede kaitsealaid Wierzchlas'is, Kolomyja's, Radlowska's (pooppuu ja okaspaju), Czerwony's ja Nida jõe ääres. Üldse oli Poolas 1929. aastal loodusekaitsealade ja rahvaparkide all 112 üksust, mille pindala on kokku 34.447 ha.)*

Poola sai endale loodusekaitse seaduse 10. märtsil 1934. a. Selle seaduse järgi võib loodusekaitset väärivaiks tunnistada mitmesuguseid esemeid looduses, mil on üldine väärtus teaduslikult, esteetiliselt, ajalooliselt, mälestuslikult või maastiku omapärasuse seisukohalt (§ 1). Sellastele aladele või esemele võib riigivalitsus anda välja mitmesuguseid keelvaid või korraldavaid määrusi (§ 2—3), karistada määrustest üleastujaid süü suuruse järgi rahatrahviga 100—3000 zlotini või vangistusega 1 kuust kuni 6 kuuni, kusjuures nõutakse süüdlaselt tarbekorral välja kahjutasu täies suuruses (§§ 23—28). Loodusekaitse juhtimine ja valve kuulub haridusministeeriumile, kellele on abiks loodusekaitse riiklik nõukogu,

*) Toodagu siin veel mõned uued loodusekaitsealad, mis on avatud kuni 1934. aastani:

1. Barania Góra mägimetsa kaitseala Wisla allikate ümbruses, 388 ha.

2. Metsakaitseala Wigry järve kallastel Augustówo kreisis.

3. Dulowa metsa- ja sookaitseala Chrzanów'i lähedal metskurvitsa haudealaga, 270 ha.

4. Barwinek'i kaitseala Krosno kreisis poola lehise alalhoidmiseks, 6 ha.

5. Kaks rohtla kaitseala Oleksine's ja Kolodrobka's Dniestri jõe järsul kaldal.

6. Metsakaitseala Borszczowka's sajaaastase kasemetsaga 1½ ha Krzemieniec'i kreisis.

7. Ponikwa metsa- ja kaljureservaadid Brody kreisis, üks Trójnóg'i mäel (25 ha), teine Zbaraz'i mäel, 14 ha.

8. Kaljureservaat „Baszta Kmity“ Karpaatide piiril Lisko lähedal.

9. Wawer'i metsakaitseala Varssavi lähedal, 311 ha.

10. „Las Wolski“ metsakaitseala Krakovi lähedal vana pöögimetsaga ja lubjakivi-kaljudega.

Peale nende on terve rida vanu puid, puiesteid, kaljusid, rändrahnne jne. tunnistanud loodusemälestusmärkideks.

millest võtavad osa põllutöö- ja sise-ministeeriumi esindajad. Kohapealseiks valitsuse esindajaiks on looduse konservaatid. Pealeselle võib haridusminister loodusekaitse riikliku nõukogu ettepanekul kutsuda tegevusse koha peal loodusekaitse komitee, mille koosseisu, korralduse ja ülesanded kinnitab haridusminister. Loodusekaitse teostamiseks asutatakse iseseisev loodusekaitse fond, mil on juriidilise isiku õigused. Loodusekaitse fond allub haridusministeeriumile, kes korraldab fondi tegevuse sise- ja rahaministeeriumi nõusolekul. Loodusekaitse fond saab oma sissetulekud kingitustest, pärandustest testamentide alusel, trahvisummadest, kahjutasust jne. Iga loodusekaitse komitee võib ametisse võtta loodusekaitseala valvureid, kandes valvekulud. Kuidas omandada loodusekaitsealaid või vähemaid esemeid, seda näeb ette seadus (§§ 17—21).

Olgu niipalju lühidalt Poola loodusekaitse seadusest, millest selgub küllaldaselt, millise tõsiduse ja järjekindlusega Poola valitsus korraldab loodusekaitse küsimust oma riigis. Mainitagu veel, et Poola loodusekaitse riiklikul nõukogul on oma häälekandja „Ochra-na Przyrody“, mis ilmub juba 1920. a. alates, kus on toodud hulk teaduslikke töid Poola loodusekaitsealade kohta. Pealeselle ilmuvad veel eritööd ja aruanded.

Loodusekaitse Saksas.

Loodusekaitse küsimuste arutamine Saksas on võrdlemisi vana ning on kestnud aastakümneid. Kuid selgejoonelisema kuju võttis see küsimus möödunud sajandi lõppaastail professor H. Conwentz'i agaral tegevusel. 1898. a. saatis Conwentz Preisi põllutöö- ja metsadepartemangule märgukirja, milles ta juhtis tähelepanu neile hädahotudele, mis ähvardavad edeneva kultuuri ja tehnika mõjul hävitada loodusliku ilme, eriti metsades. Et takistada huvitavamate looduseesemete hävitamist, soovitas prof. Conwentz kogu Preisimaa metsades märkida üles üksikud vanemad ja iseloomustavamad puud, huvitavamad metsatüübid, maastikud, rändrahnud jne., mis tuleks säi-

Loodusekaitse Eestis.

litada tulevastele põlvedele. See ettepanek kiideti heaks ja nii koguti andmestik, mille alusel võidi tungida küsimusse põhjalikumalt ja mitmekülgsemalt. Selgust loodusekaitsesse töid aga paar Conwenti pikemat kirjutust. Nende mõjul asutati Danzigis 1906. a. loodusekaitse asutus, mille etteotsa kutsuti prof. Conwentz. Selle asutuse põhikirja § 2 piiriteli ka loodusemälestusmärgi mõiste, mis käib järgmiselt: „Loodusemälestusmärkide all tuleb mõista eriti iseloomustavaid moodustusi kodumaa looduses, iseäranis neid, mis veel esinevad oma ürgasupaigal, olgu need kas maastiku osad, maapinna vormid, taime- või loomariigi jäänused.“ See määrang on olnud aluseks Saksas kogu loodusekaitse liikumisele, mis on arenenud võrdlemisi laialdaseks viimaseil aastakümneil.

Praegu on Saksas üle maa mitu sada loodusekaitseala ja -mälestusmärki, mille ulatus on kümneist tuhandest hektaridest üksiku esemeni õige kitsa alaga. Suurimaist võiks nimetada loodusekaitseala Königssee ümbruses, 20.576 ha, Baieri kõrgmaal, ja loodusekaitseala Karwendel-mägestikus 22.000 ha, millest 4500 ha on täieline loomaja taimekaitseala. Õige palju on üksikute haruldaste taimede kaitsealasid, rändrahne, vähemaid soid ja rabasid. Nimetatagu siin vaid näitena jugapuu kaitseala Paterzell'is, Baieris, kus on umbes 2600 jugapuud; või 30 ha Schönrami raba Wölfesberg'is vaevakase (*Betula nana*) kaitsealana.

Praegu kuulub loodusekaitse täieliselt teaduse, kunsti ja rahvahariduse ministeeriumi alla, kuid tal on oma riiklik asutus, riiklik loodusekaitse amet Preisis, mida juhatavad direktor, teaduslik töäjõud ja kolm kaastöötajat. Igas provintsis on oma provintsi loodusekaitse amet ja komissarid. Üldse tegelevad siin sajad inimesed loodusekaitse teostamisega ja kaitsealade uurimisega. Loodusekaitse mõtte elustamiseks ja tarvilitest korralduste teatamiseks on mitu kuukirja ja aperioidilist ajakirja. Meie naabreist kulutab just Saksamaa kõige rohkem summaksid loodusekaitsel ja sellele vastavale propagandale.

Iseseisva küsimusena kerkis loodusekaitse küsimus meil päevakorraks Eesti vabariigi algaastail, millal prof. F. Bucholtz ja prof. J. Piiper agarasti kõnelesid taimede ja loomade kaitsest ja suuremat loodusekaitseala kavatsesid Paasvere metsadesse. Alguses oli selleks mitmeti nähtavaid võimalusi, kuid prof. F. Bucholtz'i varajase surmaga vaibus kogu küsimus ja loodusekaitsepark jäi Paasvere ja Avinurme metsadesse asutamata. 1928. a. lõpupoole hakati suurema hoolega koostama loodusekaitse seadust meie oludele vastavalt Tartu Loodusuurijate Seltsi loodusekaitse sektsioonis. Töötati välja meie oludele võrdlemisi hästi vastav loodusekaitse seadus, kuid majanduslik surutis sundis valitsust toimima ettevaatlikult neis küsimusis, mis nõuavad riigilt väljaminekuid, ja loodusekaitse seadus on seni kinnitamata.

Kuid siiski on meil loodusekaitse küsimuses tehtud mõndki tähelepanuväärivat. Vabariigi valitsuse ja põllutööministeeriumi metsade peavalitsuse otsustega on meil järgmised loodusekaitsealad:

1) Vaikasaared ja Viisandi saare läänepoolne ots Saaremaal üldalaga 14,56 ha, mis on täieline lindude kaitseala.

2) Harilaid Saaremaal Kihelkonna kihelkonnas 666,16 ha, osaline kaitseala loomade, lindude ja taimede kaitseks.

3) „Kastre-Peravalla loodusekaitse reservaat“ Tartumaal Võnnu khlk. Tartu ülikooli metskonnas 12,8 ha suuruse alaga — täieline metsakaitseala, kus ei ole lubatud mingisuguse ala kasutamist.

4) Jugapuu kaitseala Hiiu- ja Kärda metsandikus Lepandil 74,2 ha. Osaline kaitseala 120-aastase raieringiga.

5) Lindude kodu „Väike Laht“ ehk „Linnulaht“ Saaremaal Kuressaare linna piirides ühes kaldarostikuga. Osaline lindude kaitseala, kus on kaitstud peamiselt linnud.

6) Abru ka loodusekaitseala Abru-

ka saarel Saaremaal 98,1 ha suuruse pindalaga. Osaline metsakaitseala.

4) „P ä h k l i s a a r“ Virumaal Narva linna lähedal, 5,5 ha suuruse alaga. Osaline kaitseala rahvusliku pargina.

Pealeselle on veel ligi 100 endist mõisaparki ja muid vähemaid alasid n.n. tervishoiukaitse all, mis on võrdne osalisele loodusekaitsele.

Koostatud on ka nimestik kaitset väärivate esemete kohta, mille registreerimisega võib alustada, kui on kinnitatud loodusekaitse seadus. Osa vanemaid puid ja suuremaid rändrahne, mida varemalt on kasutatud kas hiiepuudena või ohvrikividena, samuti ka üksikud metsasalud endiste hiitena, on muinsuskaitse all, mis võrdub täiesti välismaal toimuvale loodusekaitsele.

Kokku võttes ei ole loodusekaitse küsimus Eestis mitte just täiesti seisma jäänud küsimus ja meil on tehtud mõndki, nii et me oma naabreist lõunas, kel on niisama pikk arenemine nagu meil, oleme isegi tubli sammu ees. Kuid meil ei ole veel kõik kau-

geltki korras ja tuleb teha palju, et saada loodusekaitse küsimuses niisama kaugele nagu on teised kultuurriigid Kesk- ja Lääne-Euroopas. Meil ei ole ju ka suuri mägestikke ja tundraalasid, nagu osal meie naabreist, kes võivad neil vähe kasutamiskõlvulistel aladel tuhandeid hektaare jätta loodusekaitsealadeks. Aga mõnegi soo või raba võiksime kerge vaevaga jätta loodusekaitse alla ühes taimestiku ja loomastikuga. Loodusekaitse edukama tegevuse arenemist takistab meil aga loodusekaitse seaduse puudumine ja samuti ka isiku puudumine, kel oleks loodusekaitse küsimuste korraldamine südameasjaks ja elutööks vastavate ülalpidamiskulude tasumisega. Praegu, kus loodusekaitsega tegutsevad isikud on koormatud oma igapäevaste teenistusküsimustega, loodusekaitse jääb aga vabaajal lahendamiseks, ei nihku asi tarvilise tempoga. Osas meie naabermaades on juba vastavad ametnikud loodusekaitsetöös ja seal nihkub asi suurema kiirusega.

G. Vilberg.

Mitmesuguseid teateid.

E. M. Ü. Roosa osakond

pidas 13. aprillil 1935. a. korralise aastakoosoleku, millest võttis osa 21 liiget.

Koosoleku avas osakonna esimees E. Matsbek, kes tegi ettepaneku surma läbi lahkunud ühingu liiget Hansen'i mälestada ja austada püstitõusmisega.

Koosoleku juhatajaks valiti m/v O. Purru, protokollijaks O. Rahi.

Osakonna 1934. a. tegevusest andis piltiliku ülevaate osakonna esimees E. Matsbek. Osakonna 1934. a. aruanne ja 1935. a. eelarve võeti juhatusel poolt ette pandud kujul vastu ühel häälel.

Juhatusse valiti: esimeheks asjaajaja E. Matsbek, kassapidajaks abimetsaülem J. Pape ja sekretäriks R. M. Ü. ametnik N. Roosalu.

Revisjonikomisjoni valiti: esimeheks metsaülem O. Zernask, liikmeiks m/v H. Hektor ja m/v O. Kuslapuu.

Liikmemaksuks määrati endiste aastate eeskujul üks kroon.

Läbirääkimiste all E. Matsbek selgitas 24. märtsil 1935. a. Krabi rahvamajas osakonna poolt korraldatud peosse puutuvaid küsimusi ja palus edaspidi liikmeid aktiivsemalt võtta osa pidudest, mis osakond korraldab.

O. Purru ettepanekul avaldati juhatusel energilise tegevuse ja peo korraldamise eest tänu. Samuti otsustati avaldada kinjalikult tänu peotegelasele, näitejuht h-ra Rauss'ile ja koorijuhile Ploom'ile.

Liige ja kongressi saadik O. Purru tutvustas peakoosolekut kongressi tulemustega.

Lõpul avaldas uus esimees uue juhatusel nimel ülesnäidatud ja koosolekul avaldatud usalduse eest tänu, kutsus liikmeid üles energilisemale tegevusele ja võtma hüüdsõnaks „kus viga näed laita, seal tule ja äita“.

E. M.

14. II s. a. kaitsis ülikooli aulas Püssi revident-metsaülem mag. rer. for. Artur Rühl oma doktori väitekirja teemal „Studien über die Bodenvegetation und Bodenflora der Pärnu-Niederung und des West-Alutaguse mit besonderer Berücksichtigung waldbaulicher Fragen“ (Uurimusi Pärnu madaliku ja Lääne-Alutaguse metsade taimkattest ja taimestikust, eriti silmas pidades metsakasvatustlike küsimusi).

Ametlikeks oponentideks olid: prof. O. Daniel, prof. T. Lippmaa ja dots. E. Lepik. Töös on toodud Lõuna- ja Lääne-Pärnu madaliku ja Lääne-Alutaguse metsataimestiku kirjeldus ja ühenduses sellega püstitatud 9 metsatüüpi, mis on liigitatud 3 klassi: 1) kanarbikurikkad metsad (3 tüüpi), 2) rohttaimederikkad metsad (4 tüüpi), 3) mustikarikkad metsad (2 tüüpi). (Väitekirja sisust on kokkuvõtte kirjanduslikus ringvaates.)

Väitekirja kaitsmisel promovent A. Rühl andis rahuldavaid seletusi oponentide küsimustele. Peale oponentide kasutab sõnavõtmist dr. P. Reim, tähendades, et A. Rühli metsatüübid osutuvad tegeliku elu jaoks väga kohaseiks.

Põllumajandusteaduskonna kogu tunnistas pärast kaitsmist mag. rer. for. A. Rühli metsateaduse doktoriks, missuguse otsuse hiljem kinnitas ülikooli valitsus.

Dr. rer. for. A. Rühl sündis 17. II 1899. a. Pärnumaal Laiksaare vallas metsaülema pojana. Õppis 1907.—1917. a. Pärnu gümnaasiumis, 1922. a. sügisel astus Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonna metsaosakonda, mille lõpetas 1926. a. cum laude, esitades diplomitöö teemal „Pärnumaa metsades ja

parkides leiduvatest võõrmaa puudest ja põõsastest (ilmunud metsaosakonna toim. nr. 9). Aasta hiljem — 5. XII 1927. a. tunnistati A. Rühl metsateaduse magistriks, olles esimene magistri astme taoteleja Tartu ülikooli metsaosakonnas. Magistritööks oli „Kilingi metskonna metsatüübid“.

Metsanduse alal on dr. rer. for. A. Rühl hakanud tegutsema juba varakult: 1918. a. oli ta Kilingi metskonnas metsakultuuritööde ülevaataja, hiljem sealsamas metsnik ja abimetsaülem, 1923. a. on ta abimetsaülemaks Pollis, 1924. a. jälle Kilingis samal kohal, 1925. a. määratakse ta Kilingi metsaülemaks, 1928. a. — Pärnumaa ringkonna metsarevidendiks, 1931. a. selle kohta likvideerimisel määratakse ta Püssi metskonna revident-metsaülemaks, missugusel kohal teenib praegugi.

Dr. rer. for. A. Rühli poolt on peale väitekirja ilmunud üle 10 eesti- ja saksakeelse metsateadusliku töö, mis on avaldatud ülikooli metsaosakonna toimetustes, Eesti metsanduse aastaraamatutes, Looduseuurijate Seltsi toimetustes ja „Eesti looduses“. Peale eelpool juba nimetatud tööde on dr. rer. for. A. Rühli poolt ilmunud: „Versuch einer Anwendung der Cajanderschen Waldtypenlehre in Estland“ (Cajanderi metsatüüpide õpetuse tarvitamise katse Eestis — metsaosakonna toim. nr. 10.) „Vorläufige Mitteilung über das Auftreten rot- und grünzäpfigen Fichten in Estland“ (Esialgne teade punase- ja rohelisekäbilise kuuse esinemisest Eestis — metsaosakonna toimetust nr. 12.) „Cajanderi metsatüübi metsanduslikust tähtsusest“ (E. mets. aastar. III). „Jooni metsakatse asjanduse korraldusest välismaal“ (E. mets. aastar. IV). „Tähelepanekuid mõne taimeliigi levimise kohta Edela-Eesti metsades“ (E. mets. aastaraam. V). „Edela-Eesti metsatüüpidest ja metsataimkattest“ (E. mets. aastar. VI). „Mõned täiendavad andmed Edela-Eesti taimestiku kohta“. „Lääne-Alutaguse metsadest.“ Pealeselle on dr. A. Rühl avaldanud rohkesti vähemaid teadusliku sisuga kirjutusi ajakirjades „Eesti Mets“, „Loodusvaatleja“ ja mujal.

K. V.

Johan Kütt 60-aastane.

Vastseliina metšk. Parmu vahtk. metsav. Johan Kütt pühitses 27. jaan. 1935. a. oma 60. sünnipäeva. J. K. sündis 27. jaanuaril 1875. a. Ta on olnud ametis ühel ja samal

JOHAN KÜTT.

Vastseliina metsk. Parmu vahtk. metsavaht.

kohal Vastseliina metsk. Parmu v. metsavahina 28 a., kuhu ta astus teenistusse 1907. a. 23. aprillil. Juubilari austasid ta sünnipäeva puhul kaasteenijad väärilise kingiga.

Jaan Anton 30 a. metsateenistuses.

4. mail 1935. a. pühitses oma laste ja lähemate sugulaste seltsis Anija metskonna Völlaskatku metsavaht Jaan Anton oma 30. a. metsavahi teenistuse juubelit.

Jaan Mattu p. Anton on sünd. 5. I u. k. j. 1875. a. Viljandi vallas. Koolihariduse omandas ta Viljandi valla- ja kihelkonnakoolis. 1905. a. astus Vana-Märjamaa mõisa tolleaegse metsaüleva von Zur Mühleni juure metsavahi õpilaseks. Aastase õppimise järele sai teistest parima tunnistuse, millejärele jäi sama mõisa ülemmetsavahiks. 1909. a. siirdus Harjumaale Anija mõisa Kõrve vahtkonnaks metsavahiks. 1914. a. Kiiu mõisa metsav. 1920. a., kui metsad riigistati, asus ta sama

Anija metskonna Völlaskatku vahtkonna metsavahiks.

Olgu tähendatud, et metsavahiameti kõrval on juubilar agarasti võtnud osa seltskonnategevusest. Nii on ta Anija osakonna asutaja ja 15 a. olnud selle esimees, kus kogu oma perekonnaga on pannud toime mitmed pidud, parandades seega osakonna majandusliku külge. Samuti on ta Anija lugemisringkonna asutaja ja liige ja Anija vallavolikogus teist aega.

Juubilar on oma kaaluva sõnaga igal pool võitnud lugupidamist, mille tunnuseks M. Ü. Anija osak., annetas talle mälestuseks kepi. Soovime juubilarile oma valitud ja armsaks saanud metsateenistust jätkata edasi.

K. K.

Õiendus.

Kuukirjas „Eesti Mets“ nr. 7 1935. a. ilmus kirjutus: „Ühe kongressitaja kirjalik kolleegale, kes kongressil pole käinud,“ millest Alatskivi metskonna asjaajaja El. Pihlau loeb välja haavavaid ütlusi tema aadressil. See kirjutus oli mõeldud „Eesti Metsateenijate ühingu 15-a. juubeli albumile, kuid ruumi puudusel jäi albumist välja, ja nüüd Eesti Metsateenijate ühingu keskjuhatus nimel pean sündmuse kohta õiendama järgmist:

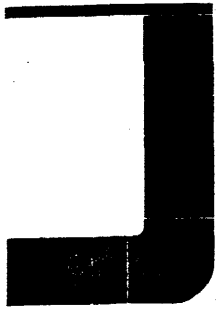
„Kuna ühingu album trükiti „Päevalehes“, kus trükitakse ka kuukiri „Eesti Mets“, ja et eelmaintud kirjutus jäi albumist välja valmislaotult, siis on see nüüd ekslikult sattunud kuukirja. Ehkki kirjutuse autor on keskjuhatusetele teada, ei või mina ühingu albumi toimetajana kinnitada, kas kirjutuses nimetatud A. a. metskonna asjaajaja Pillari nime all on autor mõelnud Alatskivi metskonna asjaajajat hra E. Pihlau'd või kedagi teist.

Keskjuhatusete nimel avaldan kahetsust, et sellane arusaamatus on avalikkuse ees leidnud aset ning arvan, et kirjutuse autor ja hra E. Pihlau, kui vanad kutsetegelased, võiksid leppida ettepanekuga, et antud juhtumil lahendust nõudev küsimus antakse ühingu aukohtu lahendada, kuhu kohtunikud määraks keskjuhatusete esimees.“

Oodates poolte arvamisi, jään austavalt

EMÜ. keskjuhatusete abiesimees

J. Pipar.

AHIMEHED!

JAHILKÄIMISE HOOAEG
ON KÄES, MURETSEGE
AEGSASTI ENDALE TUGE-
VAD JA VASTUPIDAVAD

UNION

SÄÄRIKUD.

ETA

ODAVAT

LÕHKEAINET

PÕLLUMEESTELE

Vee- ja Maaparandus-ühingute Liit

m ü t b põllumeestele käsituskindlat lõhkeainet, süütekapsleid ja süütenööri Põllutöökoja poolt väljaantud orderite ja politseilubade järele (väljaandmine igal teisipäeval ja reedel).

●
korraldab lõhkeainete käsitamise ja tegelikke maaparanduse kursusi,

●
annab välja ajakirja „Tehnika Põllumajanduses“, hind 1 kroon aastakäik.

VEE- JA MAA-
PARANDUS-
ÜHINGUTE LIIT

TALLINN
S.-KARJA 18-20
TELEFON 463-16

Tartu suurnäitus

peetakse

30. augustist 2. septembrini 1935. a.

Samal ajal

laulupidu

ja

„Eesti Nädal“

Kasutage huvironge, pühapäeva pileteid ja üksiksõidul 20% hinnaalandust.

Eesti Põllumeeste Selts

Tartus.